

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra hudební výchovy

Diplomová práce

Dudáci a dudácké muziky jižních až jihozápadních Čech v 2. pol. 20. století

Vypracoval: Bc. Patrik Ředina

Vedoucí práce: doc. PhDr. Martin Horyna, Ph.D.

České Budějovice 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci na téma *Dudáci a dudácké muziky jižních až jihozápadních Čech v 2. polovině 20. století* jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě, fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 24. 6. 2016

Podpis

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce, doc. PhDr. Martinu Horynovi, Ph.D., za odbornou pomoc, zodpovědný přístup, cenné připomínky a rady, kterými mi pomohl při vypracování mé diplomové práce.

Anotace

V práci shrnu interprety dudácké muziky v národopisných regiónech napříč jižními Čechami, a to se zaměřením na 2. polovinu 20. století s přesahem do současnosti. Bude popsána hudební činnost dudáků jednotlivců i působení celých dudáckých muzik na Prácheňsku, Pošumaví, Doudebsku, Blatech a Kozácku. Práce by měla zájemcům o lidovou kulturu sloužit nejen jako chronologicky uspořádaný katalog lidových muzikantů, nýbrž by měla vyzdvihnout jejich zásluhy na udržení tradice jihočeského dudáctví, a to jak v jeho autentické podobě, tak i v podobě přirozeného vývoje.

Annotation

This work is a summary of performers of bagpipe music in ethnographic regions throughout South Bohemia, focusing on the second half of the 20th century to the present day. It describes the musical activities of individual bagpipers, as well as the influence of bagpipe bands in Prácheňsko, Pošumava, Doudlebsko, Blata and Kozácko. The work should not only function as a chronological history catalog of folk musicians for those interested in folk culture, but also highlight their accomplishments in maintaining South Bohemian bagpipe traditions, in both its authentic form, as well as natural development.

Obsah

Úvod	7
1 Charakteristika dud	9
2 Stručný nástin užití dud v české lidové hudbě.....	10
3 Dnešní interpretace dudácké muziky jako projev folklorismu	16
4 Interpreti dudácké muziky v 2. pol. 20. století	17
4.1 Prácheňsko	17
4.1.1 Prácheňský soubor písní a tanců	17
4.1.1.1 Josef Režný	20
4.1.1.2 Josef Gorčík	34
4.1.1.3 Jan Jankovský.....	35
4.1.1.4 Zdeněk Pilík	36
4.1.1.5 Zdena Hadrabová.....	40
4.1.1.6 Jaroslav Vehrle	42
4.1.2 Strakonická dudácká muzika	43
4.1.2.1 Vojtěch Hrubý	45
4.1.2.2 Pavel Eremiáš.....	51
4.1.2.3 Miloš Jankovský.....	53
4.1.2.4 Martin Matějka	64
4.1.3 Pošumavská dudácká muzika	68
4.1.3.1 Tomáš Spurný	70
4.1.3.2 Irena Novotná.....	74
4.1.4 Dudácká muzika ZUŠ ve Strakonících	76
4.1.4.1 Bohuslav Šabek	77
4.1.5 Dudáci jednotlivci.....	82
4.1.5.1 Ondřej Hoffmann.....	82
4.1.5.2 Dudácký rod Malkovských	85
4.1.5.3 Jan Matásek.....	89
4.2 Doudlebsko	92
4.2.1 Jihočeský soubor písní a tanců Úsvit	92
4.2.1.1 Miroslav Stecher.....	94
4.2.2 Furiant	95
4.3 Kozácko.....	96

4.3.1	Dudáci jednotlivci	97
4.3.1.1	Jiří Blažek	97
4.3.1.2	František Zajíc	99
4.3.1.3	Antonín Lippert	100
4.4	Blata	108
4.4.1	Blatácký soubor Ševětín	109
4.4.1.1	František Havlíček	110
4.4.1.2	Josef Vaniček	112
4.4.2	Dudáci jednotlivci	113
4.4.2.1	Vojtěch Trubač	113
	Závěr	114
	Obsah přiloženého CD	116
	Seznam obrázků	117
	Zdroje	119

Úvod

Problematice lidové hudby ve druhé polovině 20. století jsem se věnoval již ve své bakalářské práci. Neboť sám od roku 2006 působím jako vedoucí a upravovatel písní dudácké muziky ve Strakonících, přímo navazuji na folkloristické tendence a činnost folkloristických souborů daného období.

Diplomová práce souhrnně pojednává o dudácích jednotlivcích i dudáckých muzikách napříč národopisnými regiony jižních až jihozápadních Čech, podle kterých je rovněž strukturována. Dudácké soubory působící v 2. polovině 20. století i dudáci jednotlivci jsou rozčleněni do jednotlivých národopisných oblastí, kde působili a odkud čerpali svůj repertoár. Kromě dudáků práce popisuje činnost i dalších důležitých osobností jihočeského folklorismu, zejména vedoucích jednotlivých folklorních uskupení, významných hudebníků a výrobců dud. Cílem práce bylo kromě známých osobností jihočeského folklorismu vypátrat a zdůraznit osobnosti méně známé či zcela neznámé, avšak většinou s nikoli zcela nevýznamným odkazem.

Této stěžejní části diplomové práce předchází stručné pojednání o dudách a uvedení do dudácké tematiky v kontextu české lidové hudby.

Zásadním zdrojem celé diplomové práce je má vlastní dokumentační činnost. Ve snaze vycházet přímo z pramenů, pořídil jsem na diktafon 19 nahrávek rozhovorů s informátory, ze kterých jsem posléze čerpal. Hlavní literaturou pro mě byla většina vydaných děl Josefa Režného, a to zejména kniha „Po stopách dudáků na Prácheňsku“, která se zabývá prácheňskými dudáky od pověstného strakonického dudáka Švandy až po dudáky 50. let 20. století. V této knize jsou popsáni především pokračovatelé původní – folklorní dudácké tradice. Má diplomová práce se s Režného textem mírně prolíná, ale zejména na něj navazuje, neboť předmětem mého zkoumání byly předně tendence folkloristické. Krom další odborné literatury byly mými zdroji almanachy vydávané jednotlivými soubory k různým příležitostem či Slovník folklorního hnutí v Čechách „Od folkloru k folklorismu“.

Aby práce nebyla jen teoretickým materiálem, nýbrž mohla sloužit dudáckým souborům působícím ve století jednadvacátém i prakticky, obsahuje několik notových příloh, jakožto i pojednání o jejich autorech. Jsou to zejména hudební úpravy lidových písní či původní instrumentální skladby pro sestavu velké dudácké muziky, tj. Es klarinet, B klarinet, dvoje dudy, dvoje housle, viola a kontrabas.

Pro vytvoření zvukového obrazu produkce jednotlivých dudáckých muzik, ale rovněž pro lepší představu o vložených partiturách, přikládám k diplomové práci CD nosič s nahrávkami uvedených písní a skladeb.

1 Charakteristika dud

Dudy jsou dechový hudební nástroj vícehlasý. Sestávají z přední melodické píšťaly, tzv. předničky a zadní basové píšťaly, tzv. huku, který plní funkci bordunové prodlevy. Jsou typické svým vzduchovým zásobníkem, do kterého vhání hráč vzduch ústy nebo čerpacím měchem.

Přesný počátek vývoje dud se dá jen těžko určit. Dá se předpokládat, že tisíciletý vývoj spustilo objevení tónotvorného zdroje – předchůdce dnešních plátků. V té době hovoříme o tzv. frčáku, vzniklém naštipnutím či nařiznutím rákosové nebo třtinové trubičky či zmáčknutím jednoho konce dutého stébla. Zrod jazýčkových píšťal dle odhadů předpokládáme před více než šesti tisíci lety v Přední a Střední Asii.¹

Pro české dudy 20. století je téměř bezvýhradně typický čerpací měch. „*Dudy nafukované ústy ustoupily v Čechách během minulého století dudám s dmychacím měchem, v současné živé hudební praxi zde již vlastně neexistují a jsou dochovány již jen v četných muzejních sbírkách.*“²

Dřevěné součásti dud se nejčastěji vyrábí ze švestkového dřeva. Na vzduchový zásobník je zapotřebí dobře vydělaná kůže ze psa nebo kozy. Dnes je kůže nahrazována i umělou usní. Roztruby jsou vyráběny z kravských rohů a mosazných plechů, které bývají bohatě zdobený.³

Tónový rozsah dud je neúplná nóna. V případě nejčastějšího ladění Es dur jsou to tóny b, d', es', f', g', as', b', c''. Během 20. století probíhaly snahy o zvětšení rozsahu. Typickým příkladem je Jankovského tón des'' nebo Matějkův tón c', který vznikl umělým přidáním klapky pro malík levé ruky.⁴

---

¹ REŽNÝ, Josef. *5000 let s dudami*. 2., upr. vyd. Strakonice: Městské kulturní středisko ve Strakonici, 2012, s. 9. ISBN 978-80-260-2572-6.

² REŽNÝ, Josef. *Škola hry na české dudy*. České Budějovice: Ústav pro kulturně výchovnou činnost v Praze a Krajské kulturní středisko v Českých Budějovicích, 1981, s. 7.

³ REŽNÝ, Josef. *Škola hry na české dudy*. České Budějovice: Ústav pro kulturně výchovnou činnost v Praze a Krajské kulturní středisko v Českých Budějovicích, 1981, s. 12.

⁴ Dle nahrávky rozhovoru s Milošem Jankovským a Martinem Matějkou.

2 Stručný nástin užití dud v české lidové hudbě

Již od 16. století dochází k tradičnímu spojení dudáka a housle, jak bývá lidově nazýván hráč na housle.⁵ Při souhře dud s jakýmkoli nástrojem vyvstává problém ladění. Dudy jsou nástroj dosti intonačně labilní, navíc původně vyráběné lidovými tvůrci neměly možnost doladění šroubky, které jsou dnes již tradiční součástí konstrukce dud hrajících v dudáckých muzikách. Druhým problémem souhry je tónina, do které jsou dudy laděny.

Nejméně od konce 16. století se v jižních Čechách a na Chebsku vyskytovaly dudy dechové, které dalších tři sta let sehrávaly důležitou úlohu v lidové hudbě. Tento typ dud je typický vyústěním melodické i bordunové píšťaly vpředu. Dudák hrál na takový nástroj vsedě, svírajíce bordunovou píšťalu mezi kolena. Do mosazného roztrubu této píšťaly zpravidla vhazovali tanečníci peníze. Tyto nástroje byly právě v jižních Čechách a na Chodsku často laděny in Es, s tónovou řadou b', d'', es'', f'', g'', as'', b'', c'''.⁶

Obrázek 1: Dudák a housle na malované truhle z Vimperska

Ladění vycházelo často z hlasového rozsahu dudáka – interpreta. Různá ladění dud napříč stoletími zapříčinila různé modifikace houslí tak, aby souhra byla pro houslistu snadnější. Dudy jsou schopny hrát plnohodnotně pouze v jediné tónině, omezeně v tónině subdominantní a dominantní. Běžné bylo spojení dud s krátkokrkými houslemi, laděnými o malou tercii výše. Prázdné struny tedy jsou b, f', c'', g'' a jedná se ve své podstatě o housle in Es a podobně jako u klarinetu in Es jsou notovány pro znějící Es dur in C, v případě subdominantní tóniny in F, v případě tóniny dominantní in G. To mnohdy neškoleným houslistům usnadňovalo hru a dovolilo vytvářet ustálené hmaty použitelné v daných tóninách. Jiný způsob usnadnění souhry houslí s dudami bylo podvázání provázkem, či podložení strun sirkou a vytvoření umělého pražce.⁷

⁵ MARKL, Jaroslav. *Dudy a dudáci: O jihočeských písních a lidové hudbě*. České Budějovice: Krajské nakladatelství, 1962, 98 s.

⁶ REŽNÝ, Josef. *5000 let s dudami*. 2., upr. vyd. Strakonice: Městské kulturní středisko ve Strakoniciích, 2012. ISBN 9788026025726.

⁷ SPURNÝ, Tomáš. *Strakonický dudy, ty je slyšet všude: Partitury úprav lidových písní vydaných na CD Pošumavské dudácké muziky*. Strakonice; Pošumavská dudácká muzika, 2008. ISBN 9790660510056.

I dnes si muzikanti hrající na smyčcové nástroje usnadňují souhru s dudami. Přeladují celý nástroj o malou sekundu výše. Vznikají tak housle in Cis a pro znějící Es dur je potřeba hrát v D dur. V tomto případě se housle stávají zcela rovnocenným partnerem dud, poněvadž jsou rovněž bordunovým nástrojem. Při hře zaznívají sousedící prázdné struny v podobě tónické či dominantní prodlevy. Rovněž při doprovodu – příznávce, použití prázdných strun v kvintách postačuje k plné harmonizaci základními harmonickými funkcemi – tónikou, dominantou a subdominantou. Tento způsob přizpůsobení houslí dudácké tónině jsem nenalezl v žádné z dostupných literatur a není tedy ověřeno, zda byl v historii používán. Osobně si myslím, že je to zdaleka nejsnazší způsob, kterak dosáhnout pohodlného hraní na housle v dané tónině. Dnešními školenými houslisty možná způsob zavrženíhodný, pro lidové hudebníky na Českokobudějovicku dnes samozřejmý. A můžeme vyloučit, že ten nejsnazší způsob modifikace houslí nenapadl lidové hudebníky v 18. a 19. století?

Obrázek 2: Malá selská muzika. Obrázek z přebalu knihy Karla Weisse Český jih a Šumava v písni

Instrumentální seskupení housle a dudáka mělo v lidové společnosti vážené postavení a zcela nahradilo původní sestavu pištce a bubeníka. „U nás na Prácheňsku a Pošumaví se mi podařilo archívním terénním výzkumem zjistit jmenovitě a větším dílem i s osobními údaji 79 dudáků, kteří zde žili a působili převážně od sklonku 18. století do 1. světové války. Z toho u 11 dudáků bylo možno zaznamenat, že hráli s houslem.“⁸

Počátkem 19. století, v době kdy se klarinet začíná objevovat v autorské hudbě českých kantorů, proniká také do lidové hudby. Zapříčinil to rozmach vojenské dechové hudby – hudby tzv. tureckého typu. Vzniká tak nová instrumentální sestava, dudy, housle a klarinet, zvaná malá selská muzika. Nově ustálená instrumentální sestava je základem pro vznik dudácké muziky, tak jak ji vnímáme dnes. Důležité je poznamenat, že se jednalo o souhru polyfonní, čili každý hlas byl stejně důležitý, žádný neplnil funkci pouhého doprovodu, tak jak známe úlohu kontrových houslí, případně violy v dudácké

⁸ REŽNÝ, Josef. *Partitury dudácké muziky Prácheňského souboru 1949 - 1999*. Strakonice, 1999.

muzice dnes. Nenahraditelné jsou autentické zápisy malé selské muziky Ludvíkem Kubou. Tyto terénní zápisy byly provedeny na Chodsku v roce 1893, tedy téměř po stoletém vývoji této instrumentální sestavy. Dalo by se říci, že Ludvík Kuba zachytil podobu dudácké muziky ve svém vrcholném vývojovém stupni předtím, než folkloristické tendence začaly zcela měnit ráz dudácké hudby.⁹

Jak píše prof. Čeněk Zíbrt, počátkem 20. století se stávají dudy nástrojem nemoderním a téměř nechtěným. Vysvětlují si to naprosto přirozeným vývojem hudebního vkusu venkovského obyvatelstva, zapříčiněným vývojem a rozmachem žesťových nástrojů. Již Josef Kajetán Tyl ve Strakonickém dudákovi z roku 1849 předpovídá vývoj dudácké muziky v Čechách a to již na první stránce hry:

„ŠAVLIČKA: I aby do toho prachmilion granátů! Já vím také, co je kus legrace a zábavy, ale tohle vaše vyrazení s kozlíkem – to je mi milé jako březová mast našeho profousa.

KODĚRA: Aj, aj, milý chlapče, cožpak se stal z tebe poustevník? Veselost je ta nejlepší apatyka, a tanec vojáka nezabije.

ŠAVLIČKA: I což je o tanec – mangari! Voják má podle toho podešve, nebýt jen při něm těch vašich zlořečených dud.

KODĚRA: A mordije jo, tak říkáš nebýt? I toť by pak bylo celé posvícení jako kaše bez omastku a perníku.

ŠAVLIČKA: Měli byste mít pořádnou tureckou kapelu – plnou kruchtu muzikantů, helikóny, křídlovky, pozouny.

KODĚRA: I, i, copak ti napadá. Ať si jen jednají ty novomódní plechy po městech, at'si! My tu držíme na dudy, to je poctivá staročeská muzika.

ŠAVLIČKA: Že by z ní myši utekly.

KODĚRA: Ó, já se při ní zmláda jaktěživ dost vytrdloval.

ŠAVLIČKA: To věřím, protože jste jaktěživ jiné intrády neslyšel; ale kdo byl na vojně

KODĚRA: To věřím, ten zná muziku – až někdy záda brní.“

---

⁹ MARKL, Jaroslav. *Česká dudácká hudba: partitury Ludvíka Kuby*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1962, s. 41. Edice lidové umělecké tvořivosti.

Josef Kajetán Tyl v textu ukazuje tehdy možná běžné spory mezi generacemi ohledně hudebního vkusu. Dle mého soudu se dá shledat zcela stejná paralela i v dnešním světě, mladí chtějí to moderní – považují to za dokonalejší.

Dokonalejší nová hudba opravdu byla. Dechová hudba, zvaná také plechová či turecká má zcela jinou strukturu. Nástroje melodické jsou doprovázeny instrumenty s rytmicko-harmonickou funkcí. Objevuje se bas na první době, na druhé, případně třetí době příznávka. To vše podpořeno nástroji bicími. V tomto místě je třeba zmínit další výhody, které plechová hudba měla. Tou největší byla hlasitost. Uvědomme si, že dříve nebyla možnost zesílit hudbu pomocí mikrofonů. Dudácká muzika mohla obstát v menších vesnických hospodách, ale odehrát taneční zábavu v sále bylo prakticky nemožné. Ten samý případ je při hře v exteriéru, kde není příznivá akustika a dudácká muzika zní potichu. A co teprve otázka ladění? Dudácká muzika je venku především v zimě téměř nenaladitelná. To je způsobeno intonační labilitou dud, ale také odlišností nástrojů. Dechové nástroje – dudy a klarinety v chladu snižují ladění, u houslí je tomu naopak. Nástroje se tedy rozlaďují každý jiným směrem. V dechové hudbě, kde jsou nástroje všechny dechové, k takovýmto problémům nedochází.

Starší generace zastávající se původních instrumentálních sestav samozřejmě nenesla tyto změny dobře. Viz spory mladého vojáka ŠAVLIČKY a rychtáře KODĚRY ve Strakonickém dudákovi.

V této době vznikla také posměšná píseň, zastávající se tradiční dudácké muziky a naprosto odsuzující novou instrumentaci lidové hudby.¹⁰

---

¹⁰ MARKL, Jaroslav. *Dudy a dudáci: O jihočeských písních a lidové hudbě*. České Budějovice: Krajské nakladatelství, 1962.

Dyž začnou dudy hrát

1. Dyž zač - nou du - dy hrát, kaž -
5 2. Dyž zač - nou ple - chy hrát a

9 dyj je tů - ze rád,
na ty trou - by řvát,

17 a kdy - by člo - věk byl bez hla - vy, mu - ší se ra - dos - tí smát,
tu je hned kaž - dý - mu voš - kli - vo, mu - ší si u - ší zac - pat,

a kdy - by člo - věk byl bez no - hy, mu - ší se do tan - ce dát
tu je hned kaž - dý - mu voš - kli - vo, mu - ší si u - ší zac - pat.

Závěr textu v druhé sloce této písně je variabilní. Jsou známá také slova „muší bolení dostat“ či „muší se z toho posrat“. Z toho lze soudit, jak velká byla nesnášenlivost starších generací vůči novým „plechovým muzikám“, které v tak hojné míře přebíraly repertoár původních instrumentálních sestav.

Podobně fungovaly i tzv. panské muziky, s převahou „štrajchů“ doplněné flétnou a klarinetem. Nikdy ale nedosáhly takové popularity jako dechové kapely, ohlušující velkou hlasitostí. Musím souhlasit s Jaroslavem Marklem, že původ melodie písně „Dyž začnou dudy hrát“ paradoxně není lidový. Jak píše, napovídá tomu předtaktí a podoba s pseudolidovými valčíky, šířenými právě dechovkou. Já k tomu ještě doplňuji vynechávané takty pro pravidelnou formu, což také není typický rys lidových písní.

V době, kdy již nebyla malá selská muzika žádaná, někteří dudáci se pokoušeli přidat k dechovým kapelám. Časem se ale ukázalo, že toto spojení je nevhodné, přesto se ještě ve 20. století vyskytovaly pokusy o zařazení dud do dechové hudby. Jedním z iniciátorů byl František Beneš, narozený v roce 1917 v Jiníně na Strakonicku. Většinu života však prožil v Bílině na severu Čech, kde podnítil vznik Dudáckého tria, ve kterém hrál na dudy. Intenzivně se snažil prosadit dudy do dechové hudby a napsal Jinínskou polku pro dechovou hudbu a dudy.

Obranou dudácké muziky před úplným úpadkem se stává obohacování o další nástroje, což je právě napodobování struktury dechových hudeb. Počátkem 20. století se malá

selská muzika rozšiřuje o další nástroje, tj B klarinet, druhé dudy, kontrabas, viola. Hlavní úlohu přebírají klarinety, které převážně v terciích a sextách vedou základní melodii. Kontrabas dodává bas na první dobu a housle nebo viola plní funkci příznávky, tak jak to známe z hudby dechové. V této podobě se začíná v polovině 20. století dudácká muzika popularizovat. Jen v Plzeňském rozhlasu vzniká na 3000 nahrávek dudácké muziky, které byly po čtyřicet let vysílány sobotu co sobotu v pořadu Zdeňka Bláhy „Hrají a zpívají Plzeňáci“.¹¹ Také díky těmto počínům dnes dudácká muzika stále existuje, ale byl to významný krok v dalším jejím vývoji. Dnes existuje v jižních a západních Čechách desítky dudáckých souborů, z nichž by se daly počítat pouze v jednotkách ta uskupení, která se věnují dané hudbě v její „autentické podobě“ – to však vyžaduje upřesnění - autentické podobě z 19. století, s vehementním prosazováním dudácké hudby v sestavě malé selské muziky. Tito muzikanti často hlásají nesouhlasné názory s interpretací dudácké hudby tak, jak byla šířena v 50. letech 20. století rozhlasovými médii, jak ji dnes interpretuje naprostá většina dudáckých souborů a jak ji ochotně přijímá dnešní společnost.¹² Těžko lze rozsoudit, kdy se jedná o autentickou hudbu a kdy o novou formu daného hudebního stylu. Hudba neustále prochází přirozeným vývojem. Na začátku této kapitoly pojednávám o přidružování hudebníků k dudákovi. Již tento fakt vnímám jako reakci na rostoucí náročnost recipienta z řad lidového prostředí dané doby, tedy běžného vnímatele tehdejší dudácké muziky. Když dechová hudba začala přejímat repertoár původních instrumentálních sestav, o to větší byla obranná reakce vycházející ze strachu před zánikem dudácké hudby. Dudácká hudba, která měla v provedení malé selské muziky polyfonní charakter, dostává zcela jiný ráz. Melodické nástroje jsou doprovázeny kontrabasem a violou na rytmicko – harmonické úrovni. Tento stav však vnímám jako další vývojovou fázi dudácké muziky, která vyšla zcela přirozeně z nově utvářeného hudebního vkusu recipientů.

---

¹¹ ŠMÍD, Ilja. *Zdeněk Bláha, legendární redaktor plzeňské stanice Českého rozhlasu, dudák, muzikant a skladatel* [online]. In: . [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/vltava/host/zprava/zdenek-blaha-legendarni-redaktor-plzenske-stanice-ceskeho-rozhlasu-dudak-muzikant-a-skladatel--1526665>

¹² KOTRBOVÁ, Lucie. *Mladí lidé mají o klasice zkreslené představy* Zdroj: http://strakonicky.denik.cz/zpravy_region/st-20110721-stafeta-kocova.html [online]. In: . [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: http://strakonicky.denik.cz/zpravy_region/st-20110721-stafeta-kocova.html

3 Dnešní interpretace dudácké muziky jako projev folklorismu

Pokud tvrdím, že dnešní podoba dudácké muziky je jen dalším krokem v jejím staletém vývoji, může se naskytnout otázka, proč již delší dobu nedochází k žádným dalším vývojovým změnám. Ve 20. století nastala totiž změna zásadní, a to odlišná funkce dudácké muziky. Nejedná se již o přirozený projev současné lidové kultury, nýbrž jde o ožívování a udržování lidové kultury minimálně století předchozího. Z toho důvodu se již nemůžeme bavit o folklórní tradici. Toto přenášení jevů lidové kultury z původního života do jiného kontextu, často s novými funkcemi, spadá již do tendence folkloristické.¹³

Okamžikem, kdy se v 50. letech 20. století pomocí rozhlasových studií pořídily nahrávky dudácké muziky jako folkloristického projevu, došlo dle mého názoru k jisté „kodifikaci“ představy o podobě této hudby, a to jak mezi běžnými recipienty, tak v několika následnických generacích folkloristů, kteří dodnes považují nahrávky vznikající od poloviny 20. století jako vzor.

Obrázek 3: Konrádyho dudácká muzika natočila v rozhlase Plzeň na 600 nahrávek. Na snímku s redaktorem Zdeňkem Bláhou coby kontrabasistou.

¹³ VONDRUŠKOVÁ, Alena. *Od folkloru k folklorismu: slovník folklorního hnutí v Čechách*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2000. ISBN 80-86156-35-4.

4 Interpreti dudácké muziky v 2. pol. 20. století

4.1 Prácheňsko

Národopisná oblast jihozápadních Čech, Prácheňsko, táhnoucí se od Šumavy přes Strakonice a Písek až k Milevsku, na severu ohraničená městem Příbram, se nazývá dle župního hradu Prácheň. Tento hrad byl významným centrem celého bývalého správního územního celku. Jeho zříceninu lze dodnes nalézt nedaleko Horažďovic. Významným prvkem prácheňského lidového umění je architektura. Domy, nejčastěji pocházející z druhé poloviny 19. století, se vyznačují unikátním stylem reliéfní štukatury na štítech. Prácheňský kroj není stylově výrazný. Vyniká bílou výšivkou, zlatými čepci a hedvábnými šátky. Prácheňsko je dnes typické aktivitou mnoha folklórních uskupení, úzce spojených s dudáckou muzikou, jejíž tradice je folkloristickými snahami obnovována zhruba od poloviny 20. století.¹⁴

4.1.1 Prácheňský soubor písní a tanců

Folkloristické snahy o obnovení dudácké tradice na Strakonicku inicioval od roku 1937 dudák Jiří Malkovský. Spolu s houslistou Františkem Bezpalcem a později také s klarinetistou Josefem Žáčkem a violoncellistou Kubátem v roce 1941 vytvořili ansámbl, který fungoval asi jen tři měsíce, byl však základem pro vznik dudácké muziky. Dudácká muzika získala název právě podle propagátora dudácké hry, zástupce již třetí generace dudáků Malkovských a fungovala pod názvem Dudácká muzika Jiřího Malkovského. Uměleckého vedení se ujal houslista Josef Jelínek. Ten byl přizván i na zkoušku původního dudáckého kvarteta, spolupráci však odmítl. Na krátkodobou činnost dudáckého kvarteta Josef Jelínek vzpomíná v Almanachu Prácheňského souboru vydaného k 15. výročí Prácheňského souboru písní a tanců:

„Byl jsem na tuhle zkoušku pozván, abych pronesl svůj odborný úsudek. Bylo mi tehdy osmnáct let, hrál jsem obstojně na housle, studoval jsem harmonii podle Šína u prof. Klimeše, byl jsem tedy odborník s dostatečnou kvalifikací. Nelíbilo se mi to. Jednak mi vadila ta skutečnost, že se hrálo falešně, pak hodně nahlas a ten výběr písní bez ladu a skladu. Odešel jsem neuspokojen.“¹⁵

¹⁴ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Jižní Čechy: kraj - lidé - tradice*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011, s. 17-22. ISBN 978-80-7422-136-1.

¹⁵ REŽNÝ, Josef. *Almanach Prácheňského souboru: k 25. výročí Dudácké kapely ze Strakonice a k 15. výročí Prácheňského souboru*. Strakonice: Jednotný závodní klub ROH, 1965.

Poučen z nezdaru původního kvarteta, hrajícího převážně falešné unisono s basovým doprovodem, vytvořil Josef Jelínek několik úprav pro nově vzniklou dudáckou muziku Jiřího Malkovského. Možná díky školenosti, studiu klasické harmonie a kvůli špatné představě o podobě dudácké muziky se staly pokusy o aranžmá neúspěšné. Dudácká muzika Jiřího Malkovského byla oslovena redaktory Československého rozhlasu ohledně natočení několika snímků do vysílání. Hudebníci tedy přijeli do pražského studia, ale k natočení produkce nedošlo. Profesor Albert Pek, který byl za nahrávky zodpovědný, pronesl: „*To není dudácká muzika, to je kvarteto s dudama!*“¹⁶

Kvůli tomuto neúspěchu přestala asi na měsíc Dudácká muzika Jiřího Malkovského zkoušet. Členové se dle rad Pekových pustili do sběru národopisného materiálu, do studia partitur Ludvíka Kuby a stali se pravidelnými posluchači Pekových rozhlasových relací pro získání představy o podobě dudácké muziky. V této době nahrazuje violoncellistu Kubáta Josef Režný, který začíná v tomto souboru, nazývaném již jako Strakonická dudácká kapela, působit coby kontrabasista.¹⁷

*„Po osvobození roku 1945 odešla většina členů dudácké kapely na vysoké školy nebo do jiných zaměstnání a ve Strakonících nás zůstala jen hrstka, která pak koncem roku 1949 dala podnět k vytvoření Národopisného souboru při svazácké organizaci České zbrojovky.“*¹⁸

Z Národopisného souboru však již po roce odchází jediný dudák – Jiří Malkovský. Nahradil jej neobyčejně talentovaný zpěvák souboru Jindřich Jindrák, pozdější člen opery Národního divadla, který se na dudy zanedlouho naučil. Jindrák ovšem odchází studovat do Prahy a soubor se opět ocitl bez dudáka. Bylo to v době, kdy již byly díky pomoci „soudruha“ ministra informací a osvěty Václava Kopeckého pořízeny kroje v hodnotě 300 000 Kč, fungovala taneční složka souboru a Národopisný soubor měl za sebou i první úspěch – postup do ústředního kola tvořivosti mládeže v roce 1950. Protože by soubor nemohl bez dudáka pokračovat, ujal se hry na dudy Josef Režný

---

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ MARKL, Jaroslav, Hannah LAUDOVÁ, Zora SOUKUPOVÁ, Lubomír SOUKUP a Josef REŽNÝ. *Almanach Prácheňského souboru: k 25. výročí Prácheňského souboru a k 35. výročí Strakonické dudácké kapely*. Praha: Orbis, 1975.

¹⁸ REŽNÝ, Josef. *Almanach Prácheňského souboru: k 30. výročí Prácheňského souboru a k 40. výročí Strakonické dudácké kapely*. Strakonice: Dům kultury ROH ČZM Strakonice, 1979.

a počíná se nová kapitola, neboť se 12. 1. 1951 uskutečnila první zkouška Prácheňského souboru.¹⁹

Základem Prácheňského souboru písní a tanců je dudácká muzika hrající standardně v sestavě velké dudácké muziky, tj. troje housle, dvoje dudy, dva klarinety a kontrabas. Od roku 1964 je součástí souboru dívčí pěvecká skupina, dnes nazývaná Zpěvačky Prácheňského souboru, pod vedením Marie Režné. Tento ženský komorní sbor je vskutku ozdobou celého souboru, neboť si po několik desetiletí drží velmi vysokou úroveň. Jádro repertoáru Zpěvaček tvoří lidové písně zpravidla ve trojhlasé úpravě a tvorba starých mistrů 16. -19. století.

Nedílnou součástí souboru je taneční složka, která dominuje většině vystoupení díky působení na vizuální smysly člověka. Nepochybně právě spojení dudácké muziky, ženského sboru a taneční skupiny přineslo Prácheňskému souboru pod vedením Josefa Režného nesčíslně úspěchů a ocenění. Tím více znepokojující je stav taneční složky souboru v současnosti. K stabilní obměně tanečnicků nedošlo již několik desetiletí a obávám se perspektivy existence této složky souboru.

---

¹⁹ REŽNÝ, Josef. *Almanach Prácheňského souboru: k 25. výročí Dudácké kapely ze Strakonice a k 15. výročí Prácheňského souboru*. Strakonice: Jednotný závodní klub ROH, 1965.

4.1.1.1 Josef Režný

Obrázek 4: Josef Režný s dudami od Karla Janečka z Vejprnic

Významný představitel poslední generace terénních sběratelů písní a tanců, zakladatel Prácheňského souboru a Mezinárodního dudáckého festivalu, Josef Režný, se narodil 2. 2. 1924 ve Strakonících.

V roce 1943 absolvoval na Reálném gymnasiu ve Strakonících. Po období totálního nasazení v Německu pracoval jako úředník pojišťovny a posléze ve Strakonících jako učitel. Od roku 1971 až do důchodu pracoval jako ředitel Městského muzea ve Volyni.²⁰

Od dětství se zajímal o hudbu, avšak s lidovou písní se setkal až jako kontrabasista Strakonické dudácké kapely na počátku 40. let. Ta se stala základem pro vznik Národopisného souboru, který byl záhy přejmenován na Prácheňský soubor písní a tanců, kde se Josef Režný začal zajímat o hru na dudy, také se na ně naučil.

Je iniciátorem Jihočeských slavností písní a tanců, které probíhaly ve Strakonících v letech 1955 – 1961 a v roce 1967 se vyvinuly v Mezinárodní dudácký festival.²¹

Působil jako organizátor festivalu, člen programové rady a autor pořadů do roku 1970, kdy byla jeho spolupráce na přípravách festivalu z důvodu normalizace přerušena. V roce 1992 se však opět stává předsedou programové rady.²²

Působil rovněž jako učitel hry na dudy, jeho Škola hry na české dudy byla první vydanou metodickou příručkou pro výuku dudáků.

Za svůj život nasbíral na tisíc lidových písní, sedmdesát šest tanců. Hudba byla Režného hlavním zájmem, ale věnoval se také sběru zvykoslovného materiálu, tj. přísloví, pořekadla, zvyky i nářečí.²³

Zemřel 10. 12. 2012 ve svých nedožitých osmdesáti devíti letech.

²⁰ *Od folkloru k folklorismu: slovník folklorního hnutí v Čechách*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2000, s. 39. ISBN 80-86156-35-4.

²¹ REŽNÝ, Josef a Irena VESELÁ. *Mezinárodní dudácké festivaly Strakonice*. Strakonice: Město Strakonice, 2002. ISBN 80-238-9210-X.

²² *Od folkloru k folklorismu: slovník folklorního hnutí v Čechách*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2000, s. 39. ISBN 80-86156-35-4.

²³ REŽNÝ, Josef. *Po stopách dudáků na Prácheňsku*. Strakonice: Muzeum středního Pootaví, 2004. ISBN 80-239-3276-4.

Mezi všemi hudebními úpravami a původními skladbami pro dudáckou muziku jsem pro ilustraci vybral Prácheňskou polku.²⁴ Na přiloženém CD ji naleznete pod stopou číslo 1.

Další ukázkou Režného tvorby pro dudáckou muziku je úprava písně V Strakonících za oltářem.²⁵ Bohužel neexistuje nahrávka přesně podle partitury pro sestavu „velké dudácké muziky“ převzaté z Partitur Prácheňského souboru. Proto uvádím nahrávku této písně v Režného úpravě pro obsazení - dudy a ženský sbor. (CD stopa 2)²⁶

---

²⁴ REŽNÝ, Josef. *Prácheňská polka*. Praha: Ústřední dům lidové umělecké tvořivosti, 1970, 8 s.

²⁵ REŽNÝ, Josef. *Partitury dudácké muziky Prácheňského souboru 1949 - 1999*. Strakonice, 1999.

²⁶ REŽNÝ, Josef. *The hidden spell of the Czech bagpipe: Hrály dudy*. Praha: Bonton music, 1993.

Prácheňská polka

Josef Režný

A

Musical score for the first system of 'Prácheňská polka'. The score is in 2/4 time and B-flat major. It features six staves: Es klarinet, B klarinet, Dudy, Housle 1, Housle 2, and Housle 3, Viola, and Kontrabas. The Dudy part has a circled 'A' at the beginning. The other instruments are marked with rests.

Musical score for the second system of 'Prácheňská polka'. The score is in 2/4 time and B-flat major. It features six staves: Es kl., B kl., Dudy, H 1, H 2, H 3, Viola, and Kb. The Dudy part continues with a circled '5' above the first measure. The H 3, Viola, and Kb parts have rhythmic notation with slurs and accents.

B

Es kl.
B kl.
Dudy
H1
H2
H3
Viola
Kb.

13

Es kl.
B kl.
Dudy
H1
H2
H3
Viola
Kb.

17 **C**

Es kl.
B kl.
Dudy
H 1
H 2
H 3
Viola
Kb.

21

Es kl.
B kl.
Dudy
H 1
H 2
H 3
Viola
Kb.

25 **D**

Es kl.

B kl.

Dudy

H 1

H 2

H 3

Viola

Kb.

29

Es kl.

B kl.

Dudy

H 1

H 2

H 3

Viola

Kb.

33 **E**

Es kl.
B kl.
Dudy
H 1
H 2
H 3
Viola
Kb.

Detailed description: This block contains the musical score for measures 33 through 36. It features seven staves: Es kl. (E-flat Clarinet), B kl. (B-flat Clarinet), Dudy (Drum), H 1 (Trumpet 1), H 2 (Trumpet 2), H 3 (Trumpet 3), Viola, and Kb. (Cello). The key signature is E-flat major (three flats). A box containing the letter 'E' is placed above the first measure of the Es kl. staff. The Dudy part consists of a steady eighth-note pattern. The brass and woodwind parts have more complex rhythmic patterns, including sixteenth and thirty-second notes. The Viola and Kb. parts play a simple eighth-note accompaniment.

37

Es kl.
B kl.
Dudy
H 1
H 2
H 3
Viola
Kb.

Detailed description: This block contains the musical score for measures 37 through 40. It features the same seven staves as the previous block. The key signature changes to D-flat major (four flats) starting at measure 37. The Dudy part continues with its eighth-note pattern. The brass and woodwind parts have more complex rhythmic patterns, including sixteenth and thirty-second notes. The Viola and Kb. parts play a simple eighth-note accompaniment.

41 **F** *ff* fine

Es kl.
B kl.
Dudy
H1 *ff* pfi rep.
H2 *ff* pfi rep.
H3
Viola
Kb.

G 49

Es kl.
B kl.
Dudy
H1
H2
H3
Viola
Kb.

55

1. 2.

Es kl.

B kl.

Dudy

H 1

H 2

H 3

Viola

Kb.

tr

tr

D. S. al fine
con rep.

59

H

Es kl.

B kl.

Dudy

H 1

H 2

H 3

Viola

Kb.

H

63

Es kl.
B kl.
Dudy
H 1
H 2
H 3
Viola
Kb.

Detailed description: This block contains the musical score for measures 63 through 66. The score is for a full orchestra. The woodwinds (Es kl., B kl., Dudy) and strings (H 1, H 2, H 3, Viola, Kb.) are all active. The woodwinds play a melodic line with eighth and sixteenth notes. The strings provide a rhythmic accompaniment with eighth notes and chords. The key signature has two flats, and the time signature is 4/4.

67

I

Es kl.
B kl.
Dudy
H 1
H 2
H 3
Viola
Kb.

Detailed description: This block contains the musical score for measures 67 through 70. A double bar line is followed by a first ending bracket labeled 'I' above measure 67. In measures 67-69, the woodwinds (Es kl., B kl.) and strings (H 1, H 2, H 3, Viola, Kb.) are mostly silent. The Dudy part continues with a melodic line. In measure 70, the woodwinds and strings re-enter with a new melodic and rhythmic pattern. The key signature and time signature remain the same as in the previous block.

71

Es kl. B kl. Dudy H 1 H 2 H 3 Viola Kb.

The musical score consists of seven staves. The top two staves are for woodwinds (Es kl. and B kl.), both playing a melodic line with eighth notes and a trill in measure 73. The third staff is for woodwinds (Dudy), playing a melodic line with eighth notes. The next three staves (H 1, H 2, H 3) are for brass instruments, playing a melodic line with eighth notes. The fifth staff is for strings (Viola), playing a rhythmic accompaniment of eighth notes. The bottom staff is for strings (Kb.), playing a rhythmic accompaniment of eighth notes. The score is in a key with two flats and a 2/4 time signature. Measure numbers 71, 72, 73, and 74 are indicated at the top of the staves.

V Strakonicích za oltářem

Arr. Josef Režný

A

Clarinet in Eb

Clarinet in Bb

Bagpipes

Voice

1. V Stra - ko - ni - cích,   za ol-tá řem,   le - ži,   du - dy   i s du - da -
 2. Stra - ko - nic - ký   du - dy hu - či,   že mně   hol - ka   šá - tek pu -

Violin 1

Violin 2

Double Bass

8

E♭ Cl.

Cl.

Bagp.

Voice

řem;   kdo ne - vě - ři,   ať tam bě - ži,
 ěi;   pu - ěím pu - ěím,   a ne - bo nic,

Vln. 1

Vln. 2

Db.

13

1. 2.

E♭ Cl.

Cl.

Bagp.

Voice

však tam du - dy ješ - tě le - ží, - - ží.
já sem hol - ka ze Stra - ko - nie. nie.

Vln. 1

Vln. 2

Db.

18

B

E♭ Cl.

Cl.

Bagp.

Voice

B

Vln. 1

Vln. 2

Db.

25

Score for measures 25-29. The score includes parts for Eb Clarinet, Clarinet, Bagpipe, Voice, Violin 1, Violin 2, and Double Bass. The key signature is three flats (B-flat major or D-flat minor). The music features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes in the woodwinds and strings, with the voice part remaining silent.

30

Score for measures 30-34. The score includes parts for Eb Clarinet, Clarinet, Bagpipe, Voice, Violin 1, Violin 2, and Double Bass. The key signature is three flats. The music features a rhythmic pattern of eighth and sixteenth notes in the woodwinds and strings, with the voice part remaining silent. The section concludes with first and second endings in measures 33 and 34.

4.1.1.2 Josef Gorčík

Obrázek 5: Josef Gorčík před Strakonickým hradem

Dodnes se mezi strakonickými muzikanty vypravuje o dudáku Prácheňského souboru písní a tanců Josefu Gorčíkovi. O jeho cestě k dudám a jeho životě s „Prácheňákem“ mi vyprávěla dudákova dcera Hana Soukupová.

Dudák Prácheňského souboru písní a tanců Josef Gorčík pocházel z Moravských Kopanic. Narodil se 17. června 1922 ve Starém Hrozenkově a do Strakonice se dostal po vyučení za prací. Celý profesní život strávil ve firmě Česká zbrojovka na pozici technického úředníka. Zde také začal působit coby harmonikář Pěveckého souboru Kapitána Jaroše.

„Tento soubor ve svých začátcích od roku 1949 míval s Prácheňským souborem často společná vystoupení. Nebylo proto divné, že mne při tom zaujal ten podivný nástroj, na který jsem zatoužil se také naučit hrát“²⁷, popisuje Josef Gorčík v Almanachu Prácheňského souboru, kterak se začal zajímat o dudy.

Proto si tento nástroj z Prácheňského souboru zapůjčil a začal se učit jako samouk s příležitostnou pomocí pana Josefa Režného. Do souboru nastoupil v roce 1954 a jeho členem zůstal až do roku 1992.

„Táta často vzpomínal na zážitky z cest, které se souborem absolvoval, vůbec nejlepší bylo Řecko v roce 1984, kde jsem rovněž byla se souborem jako tanečnice a zpěvačka. Strávili jsme tři týdny na lodi. Táta byl pokornější, skromnější, trpělivější, diplomatickejší, byl to můj vzor“, uzavírá Hana Soukupová vyprávění o svém otci, který svou životní pout' dokončil dne 17. 4. 2000 ve svých nedožitých sedmdesáti osmi letech.²⁸

²⁷ GORČÍK, Josef. 38 let v souboru. In: *Almanach Prácheňského souboru: k 50. výročí Prácheňského souboru a k 60. výročí Strakonické dudácké kapely*. Strakonice: Prácheňský soubor písní a tanců, 1999.

²⁸ Dle nahrávky rozhovoru s Hanou Soukupovou, 6. 5.2016, Strakonice.

4.1.1.3 Jan Jankovský

Obrázek 6: Jan Jankovský

Dle výpovědi Miloše Jankovského se jeho otec, dudák Prácheňského souboru Jan Jankovský, narodil 8. prosince 1938 ve Vídni, kde vyrůstal do svých sedmi let. Po válce rodina přesídlila k tetě do Sedlice na Blatensku.

Otec Jana Jankovského hrával na klarinet, a tak i on začínal na tento hudební nástroj. K dudám se dostává až po příchodu z vojny a po svatbě. Učil jej vedoucí Prácheňského souboru písní a tanců Josef Režný.

Jan Jankovský se začínal učit na dudy vyrobené firmou Amati v Sedlčanech. Teprve později mu Josef Režný zapůjčil dudy vyrobené Jakubem Konrádym v Domažlicích.

Obrázek 7: Jan Jankovský se svým synem-následovníkem Milošem Jankovským

Jan Jankovský pracoval jako zaměstnanec Československých drah, což mu také později komplikovalo účastnit se činnosti Prácheňského souboru písní a tanců. Přesto v souboru strávil 11 let, byl jeho členem od roku 1964 do roku 1975. O dva roky později nahradil Jana Jankovského na pozici dudáka jeho syn Miloš.²⁹

Jan Jankovský zemřel 18. 7 2012.³⁰

²⁹ Seznam bývalých i současných členů souboru. PILÍK, Dušan. *Almanach Prácheňského souboru: k 65. výročí Prácheňského souboru*. Strakonice: Prácheňský soubor písní a tanců, 2014, s. 32-47.

³⁰ Dle nahrávky rozhovoru s Milošem Jankovským, 20. 4. 2016, Blatná.

4.1.1.4 Zdeněk Pilík

Obrázek 8: Zdeněk Pilík st. se svým synem Zdeňkem Pilíkem ml.

Dlouholetý primáš a vedoucí dudácké muziky Prácheňského souboru písní a tanců se narodil 10. 8. 1942 v Cehnicích. Hudebnické geny zdědil po dědečkovi, cirkusovém muzikantovi. Protože Zdeněk Pilík pochází z Cehnic, z vesnice proslavené vynikajícími hudebníky, není divu, že už jako malý chlapec začal rozvíjet svůj hudební talent hrou na housle u dvou cehnických kapelníků, bratrů Josefa a Tomáše Houdkových. Studium houslové hry zakončil u prof. Bohumila Kotmela, v jehož houslové třídě studoval dokonce i houslový virtuos Václav Hudeček.

Než se Zdeněk Pilík dostal k dudácké muzice, působil ve strakonickém fezárenském souboru Elán. Teprve při studiu vysoké školy v Plzni se stal členem lidové muziky souboru Škoda Plzeň, kde působil čtyři roky. V roce 1964 se po ukončení studia vrátil do Strakonice a začal pracovat ve firmě ČZ, která byla tehdejším zřizovatelem Prácheňského souboru. Tak Zdeněk Pilík již zcela přirozeně přichází do muziky Prácheňského souboru písní a tanců, kde od samého počátku zastává pozici prvních houslí. Po letech se stává vedoucím muziky a upravovatelem písní. K hudbě vychoval oba své syny, Zdeňka a Dušana. Naneštěstí pro soubor se Zdeněk Pilík mladší odstěhoval do Plzně, a tak sešlo z původní myšlenky převzít po otci prim v muzice Prácheňského souboru. Mladší syn Dušan působí v souboru dodnes.

Pro dudáckou muziku Prácheňského souboru upravil Zdeněk Pilík starší na čtyřicet písní a je také autorem několika původních skladeb. Za všechny uvádím instrumentální kus věnovaný rodné obci Cehnice.³¹ Pro Zdeňka Pilíka st. byl hudebnickým vzorem Josef Režný. Možná právě proto dá se vysledovat podobnost úvodu Prácheňské polky s úvodem polky Cehnické, jejíž začátek je vlastně pouhou přeinstrumentovanou variací na začátek polky Prácheňské. (CD stopa 3)

³¹ REŽNÝ, Josef. *The hidden spell of the Czech bagpipe: Hrály dudy*. Praha: Bonton music, 1993.

Cehnická polka

Zdeněk Pilík

Musical score for measures 1-4 of 'Cehnická polka'. The score is in 2/4 time and B-flat major. It features five staves: Dudy 1, Dudy 2, Housle 1, Housle 2, and Kontrabas. The Dudy parts play a melodic line with eighth notes and quarter notes. The Housle parts play a rhythmic accompaniment with chords and eighth notes. The Kontrabas part provides a bass line with eighth and quarter notes.

Musical score for measures 5-8 of 'Cehnická polka'. The score is in 2/4 time and B-flat major. It features five staves: Dudy 1, Dudy 2, H 1, H 2, and Kb. The Dudy parts continue the melodic line. The H 1 and H 2 parts play a rhythmic accompaniment. The Kb part provides a bass line. The word 'fine' is written above the Dudy 1 staff at the end of measure 8.

Musical score for measures 9-12 of 'Cehnická polka'. The score is in 2/4 time and B-flat major. It features five staves: Dudy 1, Dudy 2, H 1, H 2, and Kb. The Dudy parts play a melodic line with eighth notes and quarter notes. The H 1 and H 2 parts play a rhythmic accompaniment. The Kb part provides a bass line.

13 D. C.

Dudy 1
Dudy 2
H 1
H 2
Kb.

This system contains measures 13 through 16. It features five staves: Dudy 1, Dudy 2, H 1, H 2, and Kb. The key signature is three flats (B-flat, E-flat, A-flat). The music includes various rhythmic patterns such as eighth and sixteenth notes, and rests. A double bar line with repeat dots is present at the end of measure 16.

17

Dudy 1
Dudy 2
H 1
H 2
Kb.

This system contains measures 17 through 24. It features five staves: Dudy 1, Dudy 2, H 1, H 2, and Kb. The key signature is three flats. The music continues with rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes. A double bar line with repeat dots is present at the end of measure 24.

25

Dudy 1
Dudy 2
H 1
H 2
Kb.

This system contains measures 25 through 28. It features five staves: Dudy 1, Dudy 2, H 1, H 2, and Kb. The key signature is three flats. The music continues with rhythmic patterns, including eighth and sixteenth notes. A double bar line with repeat dots is present at the end of measure 28.

29

D. C. al Fine

Dudy 1

Dudy 2

H 1

H 2

Kb.

4.1.1.5 Zdena Hadrabová

Obrázek 9: Zdena Hadrabová s dudami vyrobenými firmou Amati

Dudačka Prácheňského souboru písní a tanců, Zdena Hadrabová, se narodila 20. 3. 1951 ve Strakonících. Od malička tíhla k hudbě. Jejím snem bylo naučit se hrát na klavír, avšak rodiče jí tak drahý nástroj odmítli pořídit. Maminka přišla s návrhem vyměnit vysněnou hru na klavír za dudání. Zdena Hadrabová v té době dudy ani neznala, ale že se chodila k panu Josefu Režnému učit na dudy i její kamarádka, rychle dostala chuť hru na tento český lidový nástroj také vyzkoušet. Zdena prošla talentovou zkouškou a byla panem Josefem Režným přijata k učení hře na dudy. První rok hrála na zapůjčené dudy a posléze jí rodiče dudy zakoupili. Na výběr bylo mezi nástrojem firmy Amati Kraslice a nástrojem od Jakuba Konrádyho, proslulého dudaře z Domažlic.

„Já sem byla strašnej chcípák, malinkej hubenej a ty Konrádyovky jsou přece jenom těžký“, odůvodnila Zdena Hadrabová výběr dud od firmy Amati Kraslice. Tento nástroj vlastní dodnes, avšak po nepřilíh zdařilé opravě panem Vladimírem Kovaříkem čekají na své zprovoznění v dílně pana Pavla Čípa ze Zubří. Na jeden nástroj od tohoto výborného dudaře hraje Zdena Hadrabová již několik let, má jej zapůjčený od Prácheňského souboru písní a tanců a nedá na něj dopustit.

„Začátky dudání nebyly lehké“, zmínila se Zdena Hadrabová a vzpomněla na jedno z prvních vystoupení na školní besídce. Vystoupení nepatřilo ke zdařilým, neboť dudy nehrály a Zdena měla u spolužáků postaráno o posměch.

„Postupem času jsem se ve hře na dudy zdokonalila a z posměchu byla závist“, popisuje Zdena moment, kdy s dudáckým kumštem začala hojně cestovat po Čechách i zahraničí. Nejvíce vzpomíná na spolupráci s režisérem Zdeňkem Podskalským na pořadu pro belgickou televizi.

Od roku 1965 vystupovala s dívčím dudáckým triem, které bylo součástí Prácheňského souboru písní a tanců. Od tohoto roku dodnes je řádným členem muziky souboru. *„Do Prácheňáku jsem chodila dycky ráda, ale teď je nedostatek lidí“*, vyjádřila hudebnice obavy nad současným stavem taneční složky souboru.

Kromě své muzikantské kariéry pracovala Zdena Hadrabová jako úřednice v dopravní firmě. Dcera i vnučky navštěvovaly dětský folklórní soubor Prácheňáček a nejstarší vnučka Nela Kohoutová pokračuje v babiččinyh stopách a od roku 2006 dosud působí na pozici druhých houslí v Mladé dudácké muzice ze Strakonice.³²

---

³² Dle nahrávky rozhovoru se Zdenou Hadrabovou, 18. 5. 2016, Strakonice.

4.1.1.6 Jaroslav Vehrle

Obrázek 10: Jaroslav Vehrle s dudami vlastní výroby

Jediný strakonický výrobce dud, Jaroslav Vehrle, se narodil 25. 3. 1942 ve Strakonících. Již na základní škole poznal Josefa Režného, který byl v šesté třídě jeho třídním učitelem.

„Když byla hudební výchova, tak von tak jednou za měsíc přines dudy, jinak hrál na housle. A mně už od té šestý třídy se ty dudy hrozně líbily. A kvůli tomu sem se šel učit na soustružníka. Mým snem bylo si ty dudy udělat“, popisuje Jaroslav Vehrle.

Protože sestra Jaroslava Vehrleho již navštěvovala Prácheňský soubor písní a tanců, netrvalo dlouho a také Jaroslav se stal v roce 1957 členem tohoto souboru.

Teprve po ukončení vojenské služby se Jaroslav Vehrle svěřil Josefu Režnému s plánovanou výrobou dud. Režný Vehrlemu zapůjčil dudy vyrobené firmou Amati, pro zpracování dokumentace potřebné k výrobě dud.

„Režný mi nevěřil, že to dokážu. A když sem dudy postavil, dal jsem tam strojky, aby to optimálně hrálo, dojel sem za nim do Volyně, aby mi to doladil.“

Posléze Josef Režný i Vojtěch Hrubý uznali kvalitu nástroje. Hrubý si nechal u Vehrleho stavět nástroje dětské velikosti pro své žáky, protože když prý děti začínají na velké dudy, tak jsou u hraní zkroucené a už jim to zůstane. Přednička dětských dud byla kratší, ladění bylo tedy přirozeně vyšší (F dur, G dur). Za svou kariéru dudaře vyrobil Jaroslav Vehrle na 30 nástrojů. Výrobu dud měl pouze jako koníčka, nechtěl se tím živit. Pracoval jako soustružník ve strakonické teplárně.³³

³³ Dle nahrávky rozhovoru s Jaroslavem Vehrlem, 20. 5. 2016, Strakonice.

4.1.2 Strakonická dudácká muzika

Obrázek 11: Strakonická dudácká muzika

Základem pro vznik Strakonické dudácké muziky byla Dudácká muzika při Lidové škole umění ve Strakonících. Tu od roku 1970 vedl ředitel této hudební školy a propagátor dudácké muziky Vojtěch Hrubý. Jak bývá často osudem řízeno u dětských ansámbľů v hudebních školách, naplnilo se i v Dudácké muzice při Lidové škole umění. Tento soubor z důvodu odchodů členů na střední školy ukončil v roce 1975 svoji činnost. Skutečností se ale stal slib, který si muzikanti dali při rozchodu a po návratu z vojny se schází po sedmi letech, v roce 1982, aby se v roce 1983 představili veřejnosti již jako Strakonická dudácká muzika pod patronací Městského kulturního střediska.

Původní členové Dudácké muziky Lidové školy umění Es klarinetista Miroslav Lukeš, dudák Miloš Jankovský a houslista Karel Böhm oslovili Vojtěcha Hrubého, který se stal vedoucím a aranžérem písni Strakonické dudácké muziky. Ansámbl dále doplnili houslista Pavel Eremiáš, B klarinetista Václav Hruška, violista Zdeněk Neubauer a kontrabasista Petr Drančák.

„Po Prácheňském souboru písni a tanců DK ROH ČZM a dětském souboru Prácheňáček při ODPM začal ve Strakonících pracovat při městském kulturním středisku další folklorní soubor – Strakonická dudácká muzika. Jejich 8 členů vybralo z bohatého odkazu zajímavé, oblíbené a často humorné písničky a skladby, z nichž sestavili koncertní program. Úspěšně s ním vystoupili na plese, večeru talentů a dalších kulturních a společenských akcích. Přesto, že soubor pracuje samostatně u zřizovatele teprve od začátku roku, dostal už pozvánku k vystoupení na letošním Mezinárodním dudáckém festivalu. Nutno ovšem dodat, že soubor sám zcela nový není. Vznikl před více než deseti lety v lidové škole umění a poprvé se veřejnosti představil na závěrečném koncertu LŠU v červnu roku 1971. Během své existence vystupoval mnohokrát doma i v zahraničí a byl i na dvou Mezinárodních dudáckých festivalech. Na čas se pak s veřejností rozloučil, jeho členové se rozešli do škol, zavolalo zelené sukno – ale po sedmi letech se nyní z dětského souboru stala Strakonická dudácká

*muzika, která si už nejen v domovském městě získala své posluchače. Je třeba to jen uvítat, protože dobrých folklorních souborů nebude nikdy příliš mnoho.*³⁴

Již během prvního roku své činnosti uskutečnila Strakonická dudácká muzika na 38 vystoupení a pro Československý rozhlas Plzeň natočili v režii Zdeňka Bláhy 12 písní. Během dalších let hostoval soubor několikrát v Německu, Rakousku, Anglii, Francii, Polsku a Maďarsku. Dodnes je pravidelným účastníkem Mezinárodních dudáckých festivalů ve Strakonících. Spolupracoval s rozhlasovými studiemi Českého rozhlasu v Plzni a Českých Budějovicích. Také několikrát účinkoval v programech České televize.

---

³⁴ Staronová muzika. *Jihočeská pravda*. 1983.

4.1.2.1 Vojtěch Hrubý

Obrázek 12: Vojtěch Hrubý

Hudební pedagog, propagátor dudácké hry a upravovatel lidových písní pro dudáckou muziku, Vojtěch Hrubý, se narodil 23. dubna 1915 ve Svaté u Berouna do hudební rodiny. Jeho otec, rovněž Vojtěch Hrubý, se věnoval hře na housle a malého Vojtěcha od dětství učil hudbě. V roce 1930 byl Vojtěch Hrubý přijat na konzervatoř, studium však z finančních důvodů neukončil. Hudbě se věnoval jako své zálibě a nejprve vystudoval obchodní školu. V roce 1945 přece složil státní zkoušku na konzervatoři a bylo mu nabídnuto místo ředitele v hudební škole v Kadani. Z rodinných důvodů se však stěhuje do Hořovic, kde se stává ředitelem Lidové školy umění Josefa Slavíka. Na dudy se Vojtěch hrubý naučil kvůli divadelní hře Strakonický dudák. To se stalo osudným momentem v jeho dalším muzikantském působení. V roce 1969 navštívil Vojtěch Hrubý Mezinárodní dudácký festival ve Strakonících a při té příležitosti přijal místo ředitele v tamější Lidové škole umění, kde v roce 1970 zakládá Dudáckou muziku při LŠU – zárodek pozdější Strakonické dudácké muziky. Vojtěch Hrubý, nenahraditelná osobnost jihočeského národopisu, zemřel 19. listopadu 2006.³⁵

Vojtěch Hrubý upravil jen pro Strakonickou dudáckou muziku přes 50 skladeb. Inspirací mu byla chodská lidová píseň a Chodsko samotné – oblíbený autorův kraj. Chodské písně v nářečí původním tvoří zhruba 30 % výčtu úprav Vojtěcha Hrubého (Já mám malovanú bestu, Sedum let sem neslyšil muziku, Zahrajte mi teremtete, Hrom do Petrojc, Žádnýj neví jako já, Ten, kdo se chce oženiti, Kajda, Čerchovská šenkýřka - sousedská, Poznám, poznám, poznám, Dyby bylo pivo, Eště sem si vozu nenamazal, V nevolickym houdolí, Trhanovská polka, Chodská polka, Manšestr).

Další částí repertoáru Strakonické dudácké muziky jsou Hrubého původní instrumentální skladby (Třasená, Landlery, Fest – polka, Patnáctka – polka, Staročeská polka – Pepík, Drcanda – polka).

Výrazným dílem Hrubého aranžérské tvorby jsou pochopitelně písně z jižních až jihozápadních Čech, národopisného subregionu Prácheňska. Často jsou čerpány

---

³⁵ HRUBÝ, Vojtěch. *Zadudej dudáčku, jak umíš...: kritická edice instruktivních skladeb pro dudy a dudáckou muziku u příležitosti 100. výročí autorova narození*. Strakonice: Pošumavská dudácká muzika, 2015.

z terénního sběru Josefa Jandy, vydaného jako Prácheňský zpěvník (Strakonická šotyška, Písecký hodiny, Když nejsem, ať nejsem, Nade mlejnem, Má matičko, ožením se, Alou, páni muzikanti, Okolo Pamětic, Strakonský mládenci).

Ke 100. výročí narození Vojtěcha Hrubého vydala Pošumavská dudácká muzika výběr z jeho celoživotního díla pod názvem „Zadudej dudáčku jak umíš...“. Strakonická dudácká muzika uspořádala na jeho počest slavnostní koncert.

Jako ukázkou Hrubého upravovatelské činnosti jsem zvolil úpravu lidové písně V Strakonících za oltářem (CD 4), z důvodu srovnání s úpravou této písně z autorské dílny Josefa Režného.

V Strakonicích za voltářem

Arr. Vojtěch Hrubý

A

Klarinet in Es

Klarinet in Bb

Dudy 1

Dudy 2

Zpěv

Housle

Viola

Kontrabas

8

Kl. in Es

Kl. in Bb

D 1

D 2

Zpěv

H

Vla.

Kb.

12

Kl. in Es

Kl. in B $\flat$

D 1

D 2

Zpěv

H

Vla.

Kb.

17

B

Kl. in Es

Kl. in B $\flat$

D 1

D 2

Zpěv

1. V Stra - ko - ni - cích,   za vol - tá__ řem,   le - ží   du dy,   i s du - da -

2. V Stra - ko - ni - cích   du - du hu__ čí,   že mi   hol - ka   šá - tek pu -

B

H

Vla.

Kb.

24

Kl. in Es

Kl. in B $\flat$

D 1

D 2

Zpěv

řem. Kdo ne - vě - ři, ať tam bě - ži,
 či. Pu - čím pu - čím, a ne - bo nic,

H

Vla.

Kb.

29

Kl. in Es

Kl. in B $\flat$

D 1

D 2

Zpěv

snad tam du - dy eš - tě le - ži. ží.
 já sem hol - ka ze Stra - ko - nic. nic.

H

Vla.

Kb.

34 **C**

Kl. in Es
Kl. in B $\flat$
D 1
D 2
Zpěv
H
Vla.
Kb.

38

Kl. in Es
Kl. in B $\flat$
D 1
D 2
Zpěv
H
Vla.
Kb.

4.1.2.2 Pavel Eremiáš

Obrázek 13: Pavel Eremiáš

Pavel Eremiáš se narodil ve Strakonících dne 20. 7. 1951. Oba rodiče byli amatérští houslisté. Hra na housle mu tedy byla předurčena a jako malý chlapec začal navštěvovat hudební školu ve Strakonících. Nejprve docházel k paní učitelce Průchové, později k panu učiteli Slavíkovi. Nakonec byl ale vybrán panem profesorem Kotmelem a stal se žákem jeho houslové třídy. Díky výborným studijním výsledkům mohl Pavel Eremiáš využít hodinu klavíru v hudební škole zdarma.

„Já sem se vůbec nedostal s klukama ven si zakopat, od pondělí do pátku, někdy i v sobotu jsem byl v hudebce. To jsem chodil dvakrát tejdně do houslí, dvakrát tejdně na hodinu klavíru, ten jsme doma neměli, takže jsem tam chodil i cvičit. K tomu nauka, orchestr, komorní hra...“, popsal své dětství Pavel Eremiáš.

Mladému muzikantovi se líbila vždy dudácká muzika. Několikrát se ve Strakonících setkal i s vystoupením Prácheňského souboru písní a tanců. Protože by se ale styděl chodit v kroji, zprvu netoužil stát se členem podobného ansámblu. Vedoucí Prácheňského souboru, Josef Režný, byl bratranec matky Pavla Eremiáše, slovo dalo slovo a Pavel Eremiáš se v roce 1968 stal členem muziky Prácheňského souboru písní a tanců. V roce 1970 odchází na vojnu, ale na vystoupení souboru byl často z vojenské služby uvolňován.

„Vyžádali si mě z vojny, jeli jsme hrát do Písku. Postavili pulty s notama a já sem se nestačil divit. Vojtěch Hrubý v souboru prosadil hru v tónině Es dur, dudy byly přeladěny z E na Es, noty přepsány“, popsal Pavel Eremiáš nepříjemný zážitek z doby, kdy nechodil na zkoušky a zúčastňoval se pouze vystoupení.

V souboru působil až do roku 1982, kdy se přestal ztotožňovat s uměleckou tvorbou Prácheňského souboru. Byla to doba, kdy Josef Režný přestal na čas řídit soubor a ten bez vedoucího ztratil umělecké kvality. V tu dobu se vrací z vojny vynikající klarinetista Miroslav Lukeš, který je jedním ze tří muzikantů z původní dudácké muziky LŠU Strakonice, kteří vytvořili základ pro vznik Strakonické dudácké muziky. Pavel Eremiáš se po dvou měsících folklórní nečinnosti stává součástí této muziky, jejíž

vedení se ujal původní vedoucí muziky LŠU Strakonice a ředitel této hudební školy Vojtěch Hrubý. Když však Pavel Eremiáš spolu s Karlem Böhmem ukončili působení v Prácheňském souboru a po čase založili konkurenční Strakonickou dudáckou muziku, byl problém sehnat zřizovatele, bez něhož by nemohla Strakonická dudácká muzika zahájit svou činnost. Začátky Strakonické dudácké muziky znesnadňoval i Josef Režný, který vinil Pavla Eremiáše a Vojtěcha Hrubého z odchodu a následného rozbití dudácké muziky Prácheňského souboru.³⁶

Vedení Strakonické dudácké muziky se Pavel Eremiáš ujal počátkem a jako kapelník působí dodnes.

---

³⁶ Dle nahrávky rozhovoru Pavlem Eremiášem, 12. 4. 2016, Strakonice.

4.1.2.3 Miloš Jankovský

Obrázek 14: Miloš Jankovský s dudami z dílny Lubomíra Jungbauera

Vynikající zpěvák, dudák a upravovatel lidových písní Miloš Jankovský pochází ze Sedlice. Narodil se 28. 1. 1961 do rodiny Jana Jankovského, dudáka Prácheňského souboru písní a tanců ze Strakonice.

„Tátovo dudy byly zavřené ve skříni a já sem se tam jako kluk chodil na to dívat a potom mě jednou napadlo, že bych to moh zkusit. Kamarád mi pomoh to na sebe navlíct, bylo mi 9 let a zkoušel sem hrát písničku Marjánko, marjánko má, protože jsem jí slyšel, jak jí hrál táta“, vzpomíná Miloš

Jankovský na svoji první zkušenost s dudami. V té době již měl hudebnické zkušenosti získané hrou na housle, proto se brzy píseň naučil a zahrál ji jako překvapení svému otci. Jan Jankovský byl synovým zájmem o čertovský nástroj potěšen. V té době hrával v muzice Prácheňského souboru na kontrabas ředitel Lidové školy umění ve Strakonících Vojtěch Hrubý, kterého Jan Jankovský požádal, aby syna naučil na dudy.

Tak se Miloš Jankovský stal prvním dudáckým žákem Vojtěcha Hrubého. Začal se učit na otcův nástroj – dudy ze sériové výroby firmy Amati. Teprve později Milošovi pořídil dědeček dudy od mistra Janečka z Vejprnic. Stály 3500 Korun.

Posléze se Miloš Jankovský pochopitelně stal členem Dudácké muziky Lidové školy umění ve Strakonících, kterou řídil Vojtěch Hrubý. V této kapele působil do jejího rozpadu v roce 1975. Ve svých 16 letech nastoupil namísto svého otce na pozici dudáka v Prácheňském souboru písní a tanců. Tam setrval až do odchodu na vojnu a po návratu z vojny se již do souboru nevrátil, neboť se začala formovat Strakonická dudácká muzika, ve které působí Miloš Jankovský dodnes. Hraje na pozici prvních dud a nejhojněji využívá nástroj z dílny mistra Lubomíra Jungbauera.

Za zmínku stojí Jankovského upravovatelská činnost. Upravil na 40 lidových písní a složil asi 5 původních instrumentálních skladeb. Za všechny uvádím z mého pohledu tu nejzdařilejší, polku věnovanou rodné obci Sedlice (CD 5). V partu dud lze vysledovat nezvyklé užití malé septimy od základního tónu, v případě Es dud se jedná o tón des'' (takt 32 a 37), který nespadá do běžného rozsahu dud a dudáci jej nepoužívají. Miloš Jankovský přišel pomocí speciálního hmatu na zvláštní způsob, jak tón des''

běžně na Es dudách zahrát, pochopitelně při vybočení do subdominantní tóniny – As dur. Další ukázkou je Jankovského sólová nahrávka s doprovodem smyčcových nástrojů. Nahráno na dudy vyrobené Karlem Janečkem z Vejprnic. (CD 6)

Miloš Jankovský je původní profesí elektromechanik a i když jeho dnešním zaměstnáním je řízení podniku zabývajícího se prodejem elektrospotřebičů, hudba se částečně prolnula i jeho profesním životem. Několik let působil jako první učitel dud na Základní umělecké škole v Blatné, kde také založil dudáckou muziku, která působí pod vedením Martina Škanty při ZUŠ Blatná dodnes.³⁷

---

³⁷ Dle rozhovoru s Milošem Jankovským, 20. 4. 2016, Blatná.

Sedlická polka

Miloš Jankovský

A **Maestoso**

Klarinet in Es

Klarinet in Bb

Dudy 1

Dudy 2

Housle 1

Housle 2

Kontrabas

5

Kl. in Es

Kl. in Bb

D 1

D 2

H 1

H 2

Kb.

2

9 **B** Moderato

Kl. in Es

Kl. in B $\flat$

D 1

D 2

B Moderato

H 1

H 2

Kb.

13

Kl. in Es

Kl. in B $\flat$

D 1

D 2

H 1

H 2

Kb.

19 **C**

Kl. in Es
Kl. in Bb
D 1
D 2
H 1
H 2
Kb.

25

Kl. in Es
Kl. in Bb
D 1
D 2
H 1
H 2
Kb.

31 **D**

Kl. in Es
Kl. in Bb
D 1
D 2
D
H 1
H 2
Kb.

Detailed description: This block contains measures 31 through 38 of a musical score. At the top left, the number '31' is written above a box containing the letter 'D'. The score is arranged in a system with seven staves. The top two staves are for Clarinet in E-flat (Kl. in Es) and Clarinet in B-flat (Kl. in Bb). The next two staves are for Trumpet 1 (D 1) and Trumpet 2 (D 2). The bottom three staves are for Horn 1 (H 1), Horn 2 (H 2), and Keyboard (Kb.). The music is in a key with three flats (B-flat major or D-flat minor) and a 4/4 time signature. Measures 31-38 show various melodic and harmonic developments across the instruments.

39

Kl. in Es
Kl. in Bb
D 1
D 2
H 1
H 2
Kb.

Detailed description: This block contains measures 39 through 46 of the musical score. The number '39' is written at the top left. The instrumentation remains the same as in the previous block: Kl. in Es, Kl. in Bb, D 1, D 2, H 1, H 2, and Kb. The music continues with similar melodic and harmonic patterns, showing the progression of the piece through these measures.

43

Musical score for measures 43-46. The score is for a woodwind ensemble consisting of two Clarinets (Kl. in Es and Kl. in Bb), two Drums (D 1 and D 2), two Horns (H 1 and H 2), and a Keyboard (Kb.). The key signature is three flats (B-flat, E-flat, A-flat) and the time signature is 4/4. The woodwinds play a melodic line with eighth and sixteenth notes, while the drums and keyboard provide a rhythmic accompaniment. The horn parts play a steady accompaniment of eighth notes.

47

E

Musical score for measures 47-50. The score is for a woodwind ensemble consisting of two Clarinets (Kl. in Es and Kl. in Bb), two Drums (D 1 and D 2), two Horns (H 1 and H 2), and a Keyboard (Kb.). The key signature is three flats (B-flat, E-flat, A-flat) and the time signature is 4/4. The woodwinds play a melodic line with eighth and sixteenth notes, including trills (tr) in measures 48 and 49. The drums and keyboard provide a rhythmic accompaniment. The horn parts play a steady accompaniment of eighth notes. A box labeled 'E' is placed above the first staff in measure 47 and below the second staff in measure 47.

51

KL. in Es
KL. in B♭
D 1
D 2
H 1
H 2
Kb.

1.

Detailed description: This system of musical notation covers measures 51, 52, and 53. It features seven staves: two for Clarinets (KL. in Es and KL. in B♭), two for Trumpets (D 1 and D 2), two for Horns (H 1 and H 2), and one for the Bassoon (Kb.). Measures 51 and 52 are marked with a repeat sign. Measure 53 is marked with a first ending bracket labeled '1.'. The key signature has two flats (B♭ and E♭), and the time signature is 3/4.

54

KL. in Es
KL. in B♭
D 1
D 2
H 1
H 2
Kb.

2.

Detailed description: This system of musical notation covers measures 54, 55, and 56. It features the same seven staves as the previous system. Measures 54 and 55 are marked with a repeat sign. Measure 56 is marked with a second ending bracket labeled '2.'. The key signature has two flats (B♭ and E♭), and the time signature is 3/4.

37 **F**

Kl. in Es
Kl. in Bb
D 1
D 2
H 1
H 2
Kb.

65

Kl. in Es
Kl. in Bb
D 1
D 2
H 1
H 2
Kb.

71

Kl. in Es

Kl. in B♭

D 1

D 2

H 1

H 2

Kb.

76

G

Kl. in Es

Kl. in B♭

D 1

D 2

H 1

H 2

Kb.

80

Kl. in Es

Kl. in Bb

D 1

D 2

H 1

H 2

Kb.

1.

2.

1.

2.

Detailed description: This is a page of a musical score for a woodwind ensemble. It features seven staves: two for Clarinets (Kl. in Es and Kl. in Bb), two for Drums (D 1 and D 2), and three for Horns (H 1, H 2, and Kb.). The music is in a key with two flats (B-flat major or D minor) and a 2/4 time signature. The score begins at measure 80. The woodwind parts have first and second endings. The drum parts consist of rhythmic patterns. The horn parts play chords and single notes. The bassoon part (Kb.) plays a rhythmic pattern.

4.1.2.4 Martin Matějka

Obrázek 15: Martin Matějka s dudami z dílny Lubomíra Jungbauera

Dudák Martina Matějka se narodil 22. 8. 1960 ve Strakonících. Vyrůstal ve Volyni, v rodině se zájmem o národopis. Matka jej dokonce v kombinaci s jazykem českým vystudovala. Řízením osudu dostali Matějkoví rodiče od volyňského soudce a zapáleného dudáka JUDr. Stanislava Laciny jako svatební dar dudy. Původně je to nástroj učitele Karla Michalíčka, který byl dudákem a demonstrátorem samotného Čeňka Zíbrta.

Martin Matějka měl ovšem začít hrát na klarinet. Po trojitém zápalu plic však lékař tento nástroj nedoporučil, a tak byla volba jasná – začal v jedenácti letech docházet na hodiny dud k Josefu Režnému, který v té době působil ve Volyni. Dudy darované JUDr. Stanislavem Lacinou nebyly v provozuschopném stavu, a tudíž začínal Martin Matějka na nástroj firmy Amati. Původně Lacinovy dudy, vyrobené proslulým dudařem na Chodsku Wolfgangem Šteffkem, se podařilo časem zrekonstruovat u Karla Janečka ve Vejprnicích.

Obrázek 16: Reklama strakonického pivovaru Dudák s Matějkovými dudami vyrobenými Wolfgangem Šteffkem

Zajímavostí je, že Josef Režný své žáky vedl také ke sběru lidových písní. Také Martin Matějka sebral několik písní, jejichž lidový původ je při nejmenším sporný. Sebranou píseň *Když sem já byl tím husarem* natočil v roce 1986 Martin Matějka na gramofonovou desku nazvanou *Mezinárodní dudácký festival*. K poslechu je k dispozici na CD přiloženém k této diplomové práci (stopa 7).

Ve Volyni se Martin Matějka rovněž stává členem dětské dudácké muziky při LŠU ve Volyni, vedené Josefem Režným. Členové byli Matějkoví vrstevníci, na klarinety hráli Eduard Kočí, Karel Jára, Petr Hoffmann a Václav Novák. Na housle hrála Eva Majerová a Milena Jarolímová.

V té době již vedl Dudáckou muziku při LŠU Vojtěch Hrubý. „*Na soutěžích jsme se potkávali, stáli jsme proti sobě, byli jsme rivalové*“, zavzpomínal s úsměvem Martin Matějka na současnou existenci dětských dudáckých muzik ve dvou tak blízkých městech.

V roce 1974 přechází Martin Matějka z dětské muziky do muziky Prácheňského souboru písní a tanců. Jejím členem byl sedm let, po dobu docházky na střední a vysoké škole. Dále působil v pražském folklórním souboru Kytice a hostoval i v muzice Souboru písní a tanců Josefa Vycpálka.

V roce 1987 se Martin Matějka vrací do Strakonice a stává se členem Strakonické dudácké muziky. *„Ta brilantnost výkonů Strakonický dudácký muziky, to pro mě bylo něco nového. Repertoár jsem si musel hodně osvojovat. Miloš Jankovský nesouhlasil, aby nastoupil druhý dudák, a tak došlo k roztržce. Strakonická dudácká muzika se asi na tři měsíce rozdělila na dvě party. Pak se vyjasnily vztahy a vše se vrátilo do normálu.“*

Kromě vzácného nástroje od dudáře Wolfganga Šteffka vlastní Martin Matějka i další nástroje. Od Pavla Čípa ze Zubří si nechal postavit nástroj s kombinací čtyř dvojic píšťal v ladění G dur, B dur, F dur a vysoké D, se základním tónem d^{''}. Dále má další dvojce dudy v ladění Es dur, od Lubomíra Jungbauera a strakonického výrobce Jaroslava Vehrleho.

„Takže můžu hrát i ve všech subdominantních tóninách. Z béčka já vyjdu do eska, můžu hrát s Es dudama a pak to zní v sextách“, popisuje Martin Matějka souhru dud ve dvou různých laděních. Není vyloučeno, že podobné pokusy souhry různě laděných dud existovaly již dříve, ale nikdy jsem se s podobnou záležitostí nesetkal, nikdo z dudáků podobné pokusy nepamatuje a rovněž nejsou zapsány v žádné literatuře. Martin Matějka se tedy dá považovat za objevitele tohoto souzvuku, který příznačně nazval „Vánoční souzvuk“, neboť právě o Vánocích hrál syn Dominik na Es dudy píseň „Nesem vám noviny“ a Martin Matějka se přidal v horním druhém hlase s B dudami.³⁸

V improvizovaných podmínkách a bez možného sladění obou dud se mi podařilo na diktafon „Vánoční souzvuk“ natočit. Na Es dudy hraje Jana Rezková, B dudy Martin Matějka (CD stopa 8). Rovněž vkládám také notový přepis této nahrávky. Pro názornost nezvyklé souhry jsem se rozhodl notovat každé dudy ve své standardní tónině. Speciálním způsobem, objeveným Milošem Jankovským, lze na dudách vytvořit i malou septimu od základního tónu (v případě B dud tón as), kterou jsem v notách

---

³⁸ Dle nahrávky rozhovoru s Martinem Matějkou, 20. 4. 2016, Radošovice.

označil příslušnou posuvkou. Součástí notového přepisu je i zápis huků. Prodleva v rozsahu kvinty dává „novému“ souzvuku celkem typický dudácký ráz.

Já sem ze Strakonic

Dudy in Es

Dudy in B

5

Dudy in Es

Dudy in B

9

Dudy in Es

Dudy in B

15

Dudy in Es

Dudy in B

4.1.3 Pošumavská dudácká muzika

Obrázek 17: Pošumavská dudácká muzika

Pošumavská dudácká muzika se poprvé veřejnosti představila na Mezinárodním dudáckém festivalu ve Strakoniciích v roce 1989.

Základem pro vznik Pošumavské dudácké muziky byla Dudácká muzika české hudební mládeže, kterou v Praze při studiích založil student Pražské konzervatoře Tomáš Spurný.

Prvními hudebními úpravami a tedy prvními písněmi repertoáru Dudácké muziky české hudební mládeže a posléze Pošumavské dudácké muziky byly písně z Chodska. „*My sme to všecko dělali v chodskym nářečí, dělali sme chodskou muziku, protože já sem s tím Chodskem srostlej a asi budu do smrti. Ale když sme se v roce 1989 chystali na ten festival, řekli sme si, že by to chtělo něco vod nás. A i když původně jsme měli jako vzor Bláhu a Konrádyho, všechno se to pak začalo ubírat novym směrem*“, odkázal Tomáš Spurný dobu, kdy začal studovat obor hudební věda a začal pracovat v Akademii věd.

Tehdy se totiž setkal s archivními předválečnými nahrávkami dudácké muziky, které ho fascinovaly. „*Já sem si říkal, tohle nikdo nedělá, ale co je na tom jinýho? Co by člověk musel udělat, aby to takhle znělo?*“

I když se dříve pokoušel Tomáš Spurný o interpretaci partitur Ludvíka Kuby, bez nahrávek nebylo možné vytvořit si představu o správné interpretaci dudácké muziky 19. století v její autentické podobě.

„*Až když sem začal pracovat se starejma nahrávkama na těch voskových válečkách, teprve jsem získal představu. Otevřel se mi obraz, jak se to musí hrát. Žádný vobloučky, a tak si na to člověk musel nejdřív zvyknout, byl to šok, když jsem to slyšel. Proto teď nerad posloucham svoje raný úpravy, protože už tu hudbu cítím jinak.*“

Zásady interpretace lidových písní Pošumavskou dudáckou muzikou jsou bezvadně shrnuty v předmluvě sborníku partitur Tomáše Spurného - Strakonický dudy, ty je slyšet všude. Jednou z hlavních zásad je užití krátkokrkých houslí, či standardních houslí podvázaných pro získání ladění in Es. Houslové party hrají bez obloučků, smyky

vycházejí se spiccata, které musí být pevné a jadrné, zásadně bez vibrata. Výrazným znakem Pošumavské dudácké muziky je frázování v podobě triol. Pro ilustraci interpretace lidové písně Pošumavskou dudáckou muzikou příkládám na CD píseň v Strakonících za voltářem³⁹ v úpravě Tomáše Spurného (CD 9).⁴⁰

Zní v praxi následovně:

³⁹ SPURNÝ, Tomáš. *Strakonický dudy, ty je slyšet všude: Partitury úprav lidových písní vydaných na CD Pošumavské dudácké muziky*. Strakonice;: Pošumavská dudácká muzika, 2008. ISBN 9790660510056.

⁴⁰ Dle nahrávky rozhovoru s Tomášem Spurným, 23. 5. 2016, Strakonice.

4.1.3.1 Tomáš Spurný

Obrázek 18: Tomáš Spurný s dudami vyrobenými Pavlem Čípem

Zakladatel Pošumavské dudácké muziky Tomáš Spurný se narodil v roce 1965 ve Strakonících. Je synem někdejšího ředitele strakonické hudební školy Vojtěcha Hrubého a učitelky klavíru Hany Spurné. Rodiče jej od dětství vedli k hudbě, matka jej učila na klavír, který později Tomáš Spurný vystudoval na Konzervatoři v Praze.

Na dudy začal Tomáš Spurný hrát v osmnácti letech.

„Všichni mi říkali, ty si ze Strakoníc, tvůj táta učí na dudy a ty na ně nehraješ? Tak se mně to rozleželo v hlavě, písničky sem znal a tak sem v červenci 1983 začal hrát na dudy.“

Začínal na dudy svého otce, které byly vyrobeny firmou Amati v Sedlčanech.

Ač se Tomáš Spurný učil vlastně jako samouk, s občasnými konzultacemi s otcem, po měsíci si již zahrál v dudácké muzice při Lidové škole umění, kterou jeho otec vedl.

Na konzervatoři pak pro potřeby přehlídky klubů mládeže zakládá Tomáš Spurný dudáckou muziku, která posléze fungovala pod názvem Dudácká muzika české hudební mládeže, což byl základ pro pozdější vznik Pošumavské dudácké muziky.

Mimo dud vyrobených firmou Amati, vlastní Tomáš Spurný několik dalších nástrojů. Na nástroj se silným zvukem, vyrobený Karlem Janečkem z Vejprnic, hraje Tomáš Spurný jen příležitostně. Od Pavla Čípa si však nechal postavit dudy v kombinaci čtyř ladění – F dur, B dur, vysoké dudy in Es (se základním tónem Es^{''}), a G dur, které si pro interpretaci jihočeských mollových písní přeladil Tomáš Spurný do g moll.

Tomáš Spurný se také intenzivně zabývá guberniálními sběry a díky těmto sběrům se dostal k také německým písňovým textům. *„Dycky mě zajímala lidová hudba německého etnika v Čechách. Pomáhal jsem, když se vydával Kunz, zabýval jsem se Rittersbergem.“*

V současné době žije Tomáš Spurný v Denzlingenu u Freiburgu a přes vzdálenost 650 km každých šest až sedm týdnů dojíždí do Strakonic, aby navštívil svoji nemocnou matku a aby neztratil kontakt s Pošumavskou dudáckou muzikou.⁴¹

---

⁴¹ Dle nahrávky rozhovoru Tomášem Spurným, 23. 5. 2016, Strakonice.

V Strakonicích za voltářem

Arr. Tomáš Spurný

A

Zpěv

1. V Stra - ko - ni - cích za vol - tá - řem le - ží du - dy i s du - da - řem
 2. V Stra - ko - ni - cích du - dy hu - ěí, že mně hol - ka šá - tek pu - ěíš?

Dudy

Klarinet in Es

Housle in Es

9

Zpěv

kdo ne - vě - ří, ať tam bě - ží, snad tam du - dy je - ště le - ží.
 pu - ěím pu - ěím, a ne - no nic, já sem hol - ka ze Stra - ko - nic.

Dudy

Kl. Es

H. Es

B

17

Zpěv

Dudy

Kl. Es

H. Es

21

Zpěv

Dudy

Kl. Es

H. Es

26

Zpěv

Dudy

Kl. Es

H. Es

30

Zpěv

Dudy

Kl. Es

H. Es

4.1.3.2 Irena Novotná

Obrázek 19: Irena Novotná s dudami vyrobenými Lubomírem Jungbauerem

Pochází z Katovic u Strakonice, narodila se dne 11. 3. 1975. Dle přání rodičů se měla začít učit hrát na klavír. Na tento obor byl však převis a tak Irenu v Lidové škole umění přijali ke studiu hry na flétnu. Prvními krůčky k hudbě Irenu Novotnou provázal pan učitel Zákostelecký a po jeho odchodu na konzervatoř do Plzně Vojtěch Hrubý. Ten Ireně Novotné nabídl přestup na dudy a sehnal jí také první nástroj – dudy z dílny firmy Amati. Zajímavostí tohoto nástroje je, že hlavičku vyřezával sám pan Vojtěch Hrubý.

„Hrubý mě měl jako starej pán, prostě on byl furt naprosto vitální. Myslim si, že nás hodně oslovil. Byla to osobnost, která mě úplně zásadně nasměrovala“, vzpomíná Irena Novotná na dobu strávenou s panem Hrubým.

Irena pochopitelně pod Hrubého vedením hrála i v Dudácké muzice při Lidové škole umění. Teprve později, počátkem 90. let, byla oslovena Tomášem Spurným, aby nahradila dosavadní dudačku Pošumavské dudácké muziky Taťanu Tláskalovou. Stala se tedy členkou Pošumavské dudácké muziky, kde tou dobou již působila Ireny sestra coby kontrabasistka. Jako aktivní dudačka působila Irena Novotná v Pošumavské dudácké muzice až do roku 2004, kdy nastoupila na mateřskou dovolenou.

Irena Novotná se při našem setkání rozpovídala také o svých nástrojích. *„Protože Amatky postupně přestaly vyhovovat, druhý dudy mi dělal pan Jungbauer. Jsou laděné v Es dur, mají bílou kožešinu. Ty už mam vopravdu třicet let a hrajou pořád výborně. Nedám na Jungbauera dopustit. Potom mam třetí nástroj F dur s hukem dolu a ty sou od pana Čípa. Mají krásnej, jemnej zvuk, ale problém je ladění v zimě a horku.*

Dudy a folklór se významně projevuje i v profesním životě Ireny Novotné. Vystudovala obory pedagogika a etnologie na filosofické fakultě University Karlovy. Dnes pracuje jako etnografka Muzea středního Pootaví ve Strakonících a bývá členkou programové

radý Mezinárodního dudáckého festivalu ve Strakoniciích, kde má na starosti přípravu regionálních pořadů.⁴²

---

⁴² Dle nahrávky rozhovoru Irenou Novotnou, 8. 6. 2016, Katovice.

4.1.4 Dudácká muzika ZUŠ ve Strakonících

Dudácká muzika Základní umělecké školy pod vedením Bohuslava Šabka vznikla v roce 1989 a navazovala na tradici dětských dudáckých muzik vedených Vojtěchem Hrubým.

Po roce vyučování dud měl již pan učitel Bohuslav Šabek připravené dudáky pro založení muziky. Ostatní potřebné nástroje sehnal dobře, problém byl ovšem vždy s kontrabasisty, kterých bylo vždy nedostatek a pan učitel Šabek si je do muziky vychovával sám. Se sháněním repertoáru i nadále Bohuslavu Šabkovi pomáhal František Beneš.

„Slyším, líbí se, napíšu do not“, popsal Bohuslav Šabek tvorbu repertoáru pro svoji dudáckou muziku. Zvláštní kapitolou je však dopisování s jinínským rodákem, dudákem a dechovkářem v jedné osobě, Františkem Benešem. Jak jsem již v práci zmínil, František Beneš je autorem Jinínské polky pro dudy a dechovou hudbu. Poskytl ji Bohuslavu Šabkovi, který ji přeinstrumentoval pro dudáckou muziku.⁴³

„Když jsem se rozhodoval jako vedoucí dechové muziky, že budu v ní používat pro zpestření dud, tak jsem leccos zkoušel. Ve Strážnici přišla dechovka s dudama na řadu. Sklidil jsem tam tehdá dost uznání a také od některých profesionálů /Zd. Bláha/ kritiku“, píše v dopise panu učiteli Šabkovi František Beneš o svých pokusech skloubit dudy s dechovou hudbou.⁴⁴

„Kdybych ještě sehnal nějaké skladby, tak vám je pošlu. Rád bych věděl, kolik máte těch dudáků a dudaček k učení a jak jim to jde. Musí to být pěkné. Dudy je hezký nástroj, ale nechá se poslouchat jen chvíli. Nevím jak to pak snáší takový učitel“, končí jeden z dopisů Bohuslavu Šabkovi od Františka Beneše.⁴⁵

---

⁴³ Dle nahrávky rozhovoru Bohuslavem Šabkem, 19. 4. 2016, Strakonice.

⁴⁴ Korespondence Bohuslava Šabka s Františkem Benešem.

⁴⁵ Tamtéž.

4.1.4.1 Bohuslav Šabek

Obrázek 20: Bohuslav Šabek s vozembouchem

Významný učitel dud ve strakonické Základní umělecké škole, Bohuslav Šabek, se narodil 2. 8. 1947 v Řepici u Strakonice. K hudbě jej přivedl bratranec, který začal hrát na trumpetu a řídící řepické školy Filip.

„Seděl jsem v Řepici před hospodou, tam byla lípa a lavičky a poslouchával jsem, jak v hospodě hrajou na heligonku a tenkrát byla konopická a pan řídící Filip tam hrál dvojhlasně na housle Sivá holubičko, kdes byla, to mě vzalo u srdíčka.“

Tak se jako malý chlapec začal ve strakonické hudební škole učit na akordeon. Později k tomu přibyl klavír a jako vedlejší nástroje zkusil také hru na příčnou flétnu, klarinet či kytaru. Vystudoval Střední všeobecně vzdělávací školu ve Strakonících a posléze Pedagogickou fakultu v Českých Budějovicích, obor hudební výchovu pro druhý stupeň a národní školu.

Po studiích nastoupil na učitelské místo ve Volenicích, kde strávil tři roky. Poté přijal nabídku na místo řídícího učitele na jednotřídce v Novosedlech. K osudovému setkání s dudami došlo, když byl Bohuslav Šabek coby instruktor na dětském táboře. *„Tenkrát tam přijel vystupovat Prácheňák a to byl začátek mého konce“*, vzpomíná pan učitel.

Stal se tedy členem Prácheňského souboru písní a tanců kde zpíval a tancoval. Protože bylo potřeba sehnat nástupce na vyučování dud za Vojtěcha Hrubého, byl Bohuslav Šabek vyzván inspektorkou ke studiu Konzervatoře v Praze, obor dudy. Hru na dudy studoval u Karla Krasnického. Studium ovšem nedokončil, neboť špatně kloubil studijní povinnosti s těmi pracovními.

Od roku 1988 dosud působí jako učitel dud a vedoucí dudácké muziky při Základní umělecké škole ve Strakonících, kde vychoval na desítky dudáků a dudaček, z nichž někteří dnes tvoří jádro dudáckých muzik působících ve Strakonících v 21. století.⁴⁶

Jako ukázkou Šabkovy upravovatelské činnosti pro dětskou muziku jsem zvolil polku, kterou autor František Beneš věnoval své rodné obci Jinín. Původní instrumentace je pro dechovou hudbu a dudy. Nahrávku na přiloženém CD pořídili bývalí žáci

⁴⁶ Dle nahrávky rozhovoru Bohuslavem Šabkem, 19. 4. 2016, Strakonice.

Bohuslava Šabka, ovšem je pouze v sestavě malé selské muziky (dudy, housle, klarinet). Jako ukázka postačuje. (CD 10)

Jinínská polka

František Beneš
Arr. Bohuslav Šabek

The first system of the musical score for 'Jinínská polka' consists of six staves. The top two staves are for Clarinet in E♭ and Clarinet in B♭. The next two staves are for Bagpipes. The bottom two staves are for Violin 1 and Double Bass. The music is in 2/4 time and B-flat major. It features two main sections, A and B. Section A is marked 'rit.' (ritardando) and Section B is marked 'a tempo'. The score includes various musical notations such as slurs, trills, and dynamic markings.

The second system of the musical score continues the piece. It features six staves: E♭ Clarinet, Clarinet, Bagpipes, Bagpipes, Violin 1, and Double Bass. The music continues in 2/4 time and B-flat major. This system includes a measure starting with a '6' above the staff, indicating a sixteenth-note triplet. It also features trills (tr) and various rhythmic patterns. The system concludes with double bar lines and repeat signs.

C

11

E♭ Cl.

Cl.

Bagp.

Bagp.

Vln. I

Db.

15

E♭ Cl.

Cl.

Bagp.

Bagp.

Vln. I

Db.

20 **D**

Musical score for measures 20-23. The score is for six instruments: Eb Clarinet, Clarinet, Bagpipes (two staves), Violin 1, and Double Bass. The key signature has two flats (Bb, Eb) and the time signature is 4/4. A dynamic marking of **D** (Dolce) is present at the start of measure 20. The Eb Clarinet and Clarinet parts feature eighth-note patterns with trills (tr) in measures 22 and 23. The Bagpipes play a steady eighth-note accompaniment. The Violin 1 and Double Bass parts play a simple harmonic accompaniment with eighth notes.

24

Musical score for measures 24-27. The instruments and key signature remain the same as in the previous system. The Eb Clarinet and Clarinet parts continue with eighth-note patterns and trills (tr) in measures 25 and 26. The Bagpipes and Violin 1 parts maintain their accompaniment. The Double Bass part has a more active line in measures 26 and 27, including a trill (tr) in measure 26.

28 **E**

Musical score for measures 28-31. The score is in E-flat major (three flats) and 4/4 time. It features five staves: Eb Clarinet, Clarinet, Bagpipes (two parts), Violin 1, and Double Bass. The Eb Clarinet and Clarinet parts play a rhythmic pattern of eighth notes. The Bagpipes play a melodic line with trills (tr) and a long note. The Violin 1 part plays a rhythmic pattern of eighth notes. The Double Bass part plays a rhythmic pattern of eighth notes. A box containing the letter 'E' is placed above the first measure of the Eb Clarinet staff.

32

Musical score for measures 32-35. The score is in E-flat major (three flats) and 4/4 time. It features five staves: Eb Clarinet, Clarinet, Bagpipes (two parts), Violin 1, and Double Bass. The Eb Clarinet and Clarinet parts play a rhythmic pattern of eighth notes. The Bagpipes play a melodic line with trills (tr) and a long note. The Violin 1 part plays a rhythmic pattern of eighth notes. The Double Bass part plays a rhythmic pattern of eighth notes. A box containing the letter 'E' is placed above the first measure of the Eb Clarinet staff.

4.1.5 Dudáci jednotlivci

4.1.5.1 Ondřej Hoffmann

Obrázek 21: Ondřej Hoffmann s dudami vyrobenými Wolfgangem Šteffkem na pohlednici z Mezinárodního dudáckého festivalu ve Strakonících

Nejstarším účastníkem Mezinárodního dudáckého festivalu v roce 2014 byl pan Ondřej Hoffmann z Vodňan. Pomocí Městského kulturního střediska, pořadatele Mezinárodního dudáckého festivalu, se mi podařilo tohoto výjimečného pána kontaktovat a navštívit jej. Ondřej Hoffmann byl ve svých

osmdesáti devíti letech velmi aktivní. O to větším zármutkem je pro mě jeho odchod, a to ještě před dokončením této diplomové práce.

Dudák a řídící učitel Ondřej Hoffmann se narodil 6. 6. 1926 v Tlumačově a vyrůstal v Mrákově na Chodsku. Rodiče byli zemědělci, ale maminka dobře zpívala, a tak Ondřej Hoffmann od dětství tíhnul k hudbě. V mládí jej ovlivnilo setkání s mrákovským učitelem a dudákem Bohumilem Krausem, který později, v roce 1970, získal v rozhlasové soutěži titul král dudáků.⁴⁷

„Von to vyhrál, von byl první. A ten mě dycky vábil a říkal sem, jak von to tak hraje. Von měl ohromnou techniku, ty jeho dudy úplně štěkaly. Bylo to jako když ty, ty, ty, ty, takhle hrál“, vzpomněl Ondřej Hoffmann na svůj vzor.

V květnu 1945 byl založen Chodský národopisný soubor, ve kterém Ondřej Hoffmann působil jako tanečník a zpěvák. S tímto souborem cestoval a vystupoval mimo jiné v Karlových Varech, Praze, Bratislavě. Na těchto vystoupeních Chodský národopisný soubor často spoluúčinkoval se Svačinovou dudáckou muzikou a Kajerovou dudáckou muzikou. V té době Ondřej Hoffmann zvažuje, že by se na dudy naučil. Od řídícího učitele Altmana si zapůjčil dudy. Nástroj ale nebyl v dobrém technickém stavu – ucházel měch. Navíc v té době neexistovaly žádné školy, a tak se Hoffmann od roku 1947 učil jako samouk.

⁴⁷ MARKL, Jaroslav. Chodský dudák Bohumil Kraus. *Národopisné aktuality* [online]. KRAJSKÉ STŘEDISKO LIDOVÉHO UMĚNÍ VE STRÁŽNICI, 1979 [cit. 2016-06-09]. Dostupné z: <http://na.nul.k.cz/1979/1/Nr.html>

„Chodsko je zpěvnej kraj. A tam u nás se dycky děti dobře učily zpívat. A to byla zásluha kostela, protože v kostele se zpívalo a to znělo, to si ty lidi přenášeli domů a potom to kolem sebe šířili“, popisoval Ondřej Hoffmann své mládí strávené na Chodsku.

Ondřej Hoffmann vystudoval Reálné gymnázium v Domažlicích a poté ihned nastoupil na učitelské místo v Tlumačově, kde vyučoval na národní škole. Při práci si vždy našel dost času, aby v Mrákově podnikal národopisné aktivity. Musel si ale dodělat dálkově učitelský ústav v Plzni. Po dvouletém působení v Tlumačově byl pan Hoffmann přeložen do Černé Řeky, na samé hranice s Německem. Německá škola zde byla zřízena, protože se zde usadili Volyňští Češi, kteří pracovali v pohraničních vesnicích jako lesní dělníci.

„Byla tam jedna třída a byt a tam jsem učil. Z 26 dětí jsem měl jednoho Čecha. Asi 5 národností“, vzpomínal při našem rozhovoru Ondřej Hoffmann na své působení v Černé Řece.

V roce 1950 si objednal své první dudy u vynikajícího dudaře Vuka Šteffka z Újezdu u Domažlic. Ten dudy vyrobil z dubového dřeva, které leželo 4 roky ve vodě. Cena tohoto nástroje byla 1500 Korun.

„Von to ladil na koleně, von měl takovejhle stolek, kterej měl u vokna. Ladil to tam podle sluchu“, vylíčil pan Hoffmann starost ohledně ladění dud. Šteffek prý svérázně odvětil, že na dudy se hraje v hospodě a ráno už jsou všichni podnapilí a nikdo případně horší intonaci neuslyší.

Ondřej Hoffmann pokračoval ve hře na dudy jako samouk, žádný dudák nechtěl sdílet svoje zkušenosti, nikdo mu nechtěl poradit ohledně ladění nástroje. *„Aby Tě někdo něco ukázal, aby to s tebou udělal, aby tě tohle řek, nikdo. Všechno sám. A když sme byli ve Strážnici, byla tam Kajerova muzika. Byl tam dudák, kterej neměl palec, takže nemoh hrát cé, tak von nehrál cé. A když něco si potřeboval opravit, aby to nikdo neviděl, tak né aby tě to třeba ukázal... Šel honem za strom a tam si to vopravoval.“*

Dudy od Šteffka byly malé, a tak je Hoffmann prodal. Koupil si nové dudy od Šteffka, ale byly poškozené. Renovaci udělal Pavel Číp ze Zubří. Do dud dal novou předničku bez doladovacích šroubků a místo staré psí kůže dal novou kozí kůži černé barvy.

Kromě těchto dud vlastní Ondřej Hoffmann ještě dudy od Jakuba Konrádyho. Dostal je od svého synovce, který na ně dříve hrával s dudáckou muzikou.

„Nevýhodou Konrádyho dud je jejich hmotnost. Už když se Kraus chodil zacvičovat ke Konrádymu, říkával mu Kube, ty to děláš jako prase těžký“, vzpomínal s úsměvem pan Hoffmann.

Ondřej Hoffmann na Chodsku poznal svou budoucí manželku, rovněž učitelku. Jejich společným přáním bylo přesídlit ze západních do jižních Čech, konkrétně na Vodňansko, odkud Hoffmannova žena pocházela. Po krátkém období učitelování v Nových Hradech se manželům podařilo sehnat učitelská místa v Bílsku, kde strávili šestnáct let. V letech 1970 - 1987 Hoffmannovi působili na škole v Malenicích. Poté se přestěhovali na důchod do Vodňan, kde si postavili domek.

Zajímavostí je, že Ondřej Hoffmann nevynechal ani jeden Mezinárodní dudácký festival. Byl jeho pravidelným a aktivním účastníkem. V některých letech dokonce celý festival zahajoval se strakonickým starostou v pořadu Kasací. K hudbě vychoval také své děti. Dcera Ivana, zubní lékařka, hraje na klavír a na varhany. Syn Petr, lékař čínské medicíny, ovládá hru na housle a klarinet.⁴⁸

Zemřel ve Vodňanech 22. 5. 2016 ve věku nedožitých 90 let.

---

⁴⁸ Dle nahrávky rozhovoru s Ondřejem Hoffmannem, 10. 12. 2014, Vodňany.

4.1.5.2 Dudácký rod Malkovských

„Ze všech českých krajů nejvíce pěstoval dudáckou hudbu a její tradici vedle Chodska kraj Prácheňský. Krásný pohorský kraj, rozložený do široka po obou březích zlatonosné Otavy, s výrazným a samostatným lidem, bohužel dnes již ochuzeným o někdejší bohatství lidových krojů, udržujícím však namnoze ještě své staré lidové zvyklosti“, líčí ve svých zápisech Jiří Malkovský, po svém dědu Aloisovi a otci Karlovi již zástupce třetí generace dudáckého rodu Malkovských.⁴⁹

Právě Jiřího Malkovského považují za jednoho z iniciátorů strakonických folkloristických tendencí. Vždyť právě on byl zakladatelem a organizačním vedoucím Strakonické dudácké kapely, která byla jakýmsi základem pro později vzniklý Prácheňský soubor písní a tanců.

Obrázek 22: Trojice dudáků z rodu Malkovských

---

⁴⁹ Rukopisné záznamy Jiřího Malkovského.

- **Alois Malkovský**

Obrázek 23: Alois Malkovský

Zakladatel dudáckého rodu a syn punčochářského mistra Alois Malkovský se narodil 19. 6. 1870 ve Strakonících. Vyučil se holičem – vlásenkářem, později se živil jako majitel plakátovacího ústavu.⁵⁰

Ke hře na dudy ho vlastně přivedl syn Miloslav, který si objednal nástroj u dudaře Šteffka. Než však dudy přišly, Miloslav Malkovský za první světové války zemřel. Tak se Alois Malkovský začal na čertovský nástroj učit jako samouk a zanedlouho jej následoval i jeho syn Karel.⁵¹

Obdivuhodný počín Aloise Malkovského je vlastní výroba dud. Cituji novinový výstřižek z neznámého tisku: „Zakladatel slávy dnešních strakonických dudáků, děd Alois Malkovský, se pustil do výroby dud. Nepovolil, až zrobil dudy vlastní konstrukce. Zdokonaloval je a z jeho rukou vycházely posléze nástroje obdivuhodné jemnosti i zvuku.“⁵²

Zemřel 26. 9. 1956 ve svých osmdesáti šesti letech.

Obrázek 24: Dudy vyrobené Aloisem Malkovským ze Strakoníc

O svých předcích mi vyprávěla paní Kudějová: „Pradědu si pamatuju dobře, když umřel, bylo mi šest let. My sme tam za nim hodně chodili, von byl takovej veselej člověk. Pořád mám v živej paměti, že když zemřel, tak měl kremaci v Budějovicích, ale když ho dováželo pohřební auto, tak sme všichni stáli u hřbitova a dudáci mu tam hráli Já sem ze Strakoníc.“

⁵⁰ Rodopisné výzkumy Lenky Kudějové.

⁵¹ REŽNÝ, Josef. *Po stopách dudáků na Prácheňsku*. Strakonice: Muzeum středního Pootaví, 2004. ISBN 80-239-3276-4.

⁵² ZIMA, Vladimír. *Sláva a tradice strakonických dudáků*. 1943.

- **Karel Malkovský**

Obrázek 25: Karel Malkovský

„Děda byl moc veselej člověk, takovej pohodář, já si vůbec nepamatuju, že by se někdy s někým hádal. Von byl policajt, ale byl ve Strakonících velice oblíbenej.“

Karel Malkovský se narodil ve Strakonících dne 10. 1. 1897. Byl vyučeným svrškářem, absolventem průmyslové školy, a kromě hudebního nadání vynikal také ve výtvarných činnostech.⁵³

Na dudy se naučil od svého otce Aloise Malkovského a zároveň později předával zkušenosti v dudácké hře svému synu Jiřímu.

Často byl jako strakonický dudák modelem akademickému malíři Václavu Polívkovi. Jeden takový obraz vlastní vnučka Karla Malkovského dodnes.

Zemřel 17. 11. 1965 ve svých šedesáti osmi letech.⁵⁴

Obrázek 26: Karel Malkovský na obraze akademického malíře Václava Polívky. Obraz ve vlastnictví vnučky Lenky Kudějové.

⁵³ Rodopisné výzkumy Lenky Kudějové.

⁵⁴ Dle rozhovoru s Lenkou Kudějovou, 15. 5. 2016, Pracejovice.

- **Jiří Malkovský**

Obrázek 27: Jiří Malkovský s dudami vyrobenými Wolfgangem Šteffkem

Poslední dudák z rodu Malkovských, vyučený zámečník a absolvent Mistrovské průmyslové školy strojní se narodil 28. 12. 1920 ve Strakonících.

„Já jsem ze Strakonic byla první písnička, kterou jsem se naučil hrát na dudy, v kterých jsem nemohl dlouho nalézt zálibu. Snad to bylo tím, že jsem si velmi oblíbil moderní jazzovou hudbu, pro její rytmus“ píše Jiří Malkovský o svých dudáckých začátcích v Zápiscích dudáků z rodu Malkovských.

Původně však hrával na bubny a na dudy se po vzoru svého otce a děda začal učit až ve svých dvaceti letech. *„Připnul jsem si kozlíka kol pasu, dal prsty na dirky a začal jsem mačkat měch.*

Dudy začaly pískat, mečet a najednou nic. Jako by vydechly svoji duši. A jó, já zapomněl mačkat měch.“⁵⁵

Jiří Malkovský se však na dudy brzy naučil a začal vystupovat s houslistou Františkem Bezpalcem. Po etapě fungování Strakonické dudácké kapely se stal členem nově vzniklého Prácheňského souboru písní a tanců. Dudácká kariéra nejmladšího z dudáckého rodu Malkovských však neměla dlouhého trvání.

„Když tátu v padesátém roce zavřeli, tak s dudáním skončili. Von dělal v propagaci a přinesli tam vobraz Stalina. Von ho věšel na zed' a pak po něm někdo něco chtěl a von aby počkal, že si musí umejt ruce, protože právě pověsil Stalina“, popsala dcera Jiřího Malkovského důvod ukončení dudácké kariéry svého otce.

Do Prácheňského souboru písní a tanců se již nevrátil, neboť kontrabasista Strakonické dudácké kapely, Josef Režný, se naučil na dudy a v dudácké muzice jej nahradil.

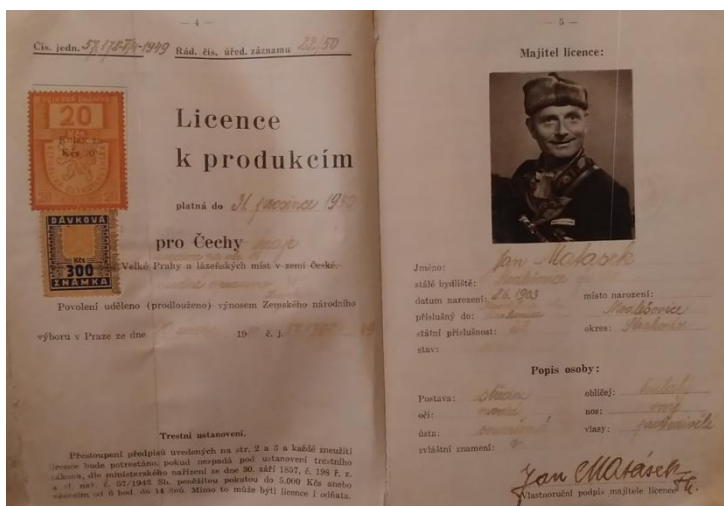
Zemřel 4. 2. 1986. Paní Kudějová uzavírá své vyprávěním informací, že v současné době již ve Strakonících není žádný Malkovský. *„Naši měli prvního syna, ten zemřel jako tříletý a potom už měli jenom čtyři cery. Takže rod Malkovskejch tátou vymřel.“⁵⁶*

⁵⁵ Zápisky dudáků z rodu Malkovských.

⁵⁶ Dle rozhovoru s Lenkou Kudějovou, 15. 5. 2016, Pracejovice.

4.1.5.3 Jan Matásek

Obrázek 28: Matáskova licence k produkcím. Uchována v Muzeu středního Pootaví ve Strakonících.

z důvodu nouze zakoupit. Po otcově smrti si chtěl Jan Matásek začít přivydělávat hrou na dudy, jak to již činil Alois Malkovský. Zakoupil si dudy od plzeňských baráčníků, a protože již uměl na klarinet, rychle si osvojil i hru na dudy. V roce 1928 mu však Zemská správa politická nevyhověla v žádosti o vydání reprodukční – žebrácké licence. Získat licenci se Matáskovi podařilo až po odvolání.⁵⁷

Obrázek 29: Dudáci zleva: Jan Matásek, Martin Matějka, Josef Gorčík a muzikanti Prácheňského souboru písní a tanců.

„Vidával jsem Jana Matáska ráno na strakonickém nádraží, když jsem dojížděl do zaměstnání a on třeba do Strážnice, do Domažlic, někam na veselku do severních Čech či na Moravu, na Matějskou pouť do Prahy a bůhvíkam ještě. Procházel vagóny, všude krátce zahrál a když v plechovém roztrubu předničky cinkla mince, řekl: „Kozlíčku, poděkuj!“ – trhaně zmáčkl měch a dudy zamečely „mé-e-é – děkujiii“⁵⁸

⁵⁷ *Po stopách dudáků na Prácheňsku*. Strakonice: Muzeum středního Pootaví, 2004, s. 170. ISBN 80-239-3276-4.

⁵⁸ *Po stopách dudáků na Prácheňsku*. Strakonice: Muzeum středního Pootaví, 2004, s. 169. ISBN 80-239-3276-4.

Ve strakonickém Muzeu středního Pootaví je dochováno sedm pamětních knih, do kterých si Jan Matásek nechával od posluchačů zapsat většinou pochvalné hodnocení své produkce.

Z jedné dvojstrany pamětní knihy cituji několik zápisů:

„Dětem se dudáček velice líbil a děti velmi pěkně pobavil. V Ivanovicích na Hané 14. 10. 1933“

„Dudák nás mile překvapil pěkným vystupováním a přednesem dudáckých písní. Ivanovice na Hané 14. 10. 1933. Josef Horníček, ředitel.“

„Také u nás se „Dudáček“ dětem velmi zavděčil. V Medlovicích 14. října 1933.“

„Také naše děti byly s „Dudáčkem“ velmi spokojeny.“ (Národní škola Malkovice)

„Náš milý dudáček se dětem velmi líbil svým zpěvem i osobou.“

„Vystoupení dudákovo u nás velmi se nám líbilo. Lhota u Vyškova 17. 10. 1933“

Obrázek 30: Mosazný roztrub dud s vytepaným Matáskovým jménem. Dudy v expozici Muzea středního Pootaví ve Strakonících.

Ze zápisů vyplývá, že Jan Matásek vlastně podnikal turné čistě za komerčními účely. Během jednoho dne vystupoval i v několika školách.

Josef Režný pořídil v roce 1977 ve Volyňském muzeu záznam Matáskovy hry. Jan Matásek rovněž natočil svoji hru na kazetu. Tyto záznamy jsou na CD přiloženém ke knize Po stopách dudáků na Prácheňsku. Rovněž jsou k poslechu na CD v této diplomové práci (stopa 11). Jan Matásek si uvědomoval nízkou kvalitu nahrávky a okomentoval ji následovně: *„Ještě dodávám. Nahrál jsem to na dudy v tomto letošním roce jeden tisíc devět set sedmdesát šest, když už je mně letos*

sedmdesát tři let. Sice bych byl ještě zdráv, ale prsty směrem od malíčku mně chromnou na obou rukách a už ty sólička neb variace v rychlejším provedení nemohu zahrát jako když jsem byl mladší a byly prsty na ruce ohebné a zdravé. Tímto se už loučím s mýma

drahýma a se vším lidem v té naší milované vlasti. Ať písně naše se zpívají ze spokojených úst našich přítomných a budoucích...“⁵⁹

Jan Matásek zemřel ve strakonickém domově důchodců dne 29. 11. 1983.

---

⁵⁹ Dle nahrávky Matáskovy hry pořizené Josefem Režným v roce 1977

4.2 Doudlebsko

Národopisná oblast Doudlebsko, nazvaná podle slovanského kmene Doudlebů, je nejjižnější cíp jižních Čech, táhnoucí se od Českých Budějovic až k samým hranicím s Bavorskem a Rakouskem. Doudlebská lidová kultura byla ovlivňována zdejšími kláštery v Českém Krumlově, Vyšším Brodě a Zlaté Koruně, ale nese znaky pohorské krajiny a života v ní. Selská stavení jsou obdobná jako v sousedních Horních Rakousích, pro oblasti Kaplicka a Českokrumlovská jsou typická tradiční zděná i dřevěná doudlebská obydlí. Pro Doudlebsko jsou v různých údobích typické dva druhy krojů. „Stará fáze“ doudlebského kroje je typická svou jednoduchostí, ručními tkaninami užívanými na zástěry a sukně. Podoba „nové fáze“ doudlebského kroje, oblékaného v druhé polovině 19. století, je ovlivněna především četnějšími obchodními styky s německy mluvícími zeměmi, odkud byla dovážena hedvábná látka i samet. Tradice oblékání krojů na Doudlebsku se udržela živá až do počátku 20. století.⁶⁰

4.2.1 Jihočeský soubor písní a tanců Úsvit

Koncem 40. let 20. století vznikl na Pedagogické škole v Českých Budějovicích dívčí komorní pěvecký sbor Úsvit vedený profesory Bickem a Hejdou. V roce 1951 v Českých Budějovicích vykonávalo vojenskou službu několik chlapců z Valašska, kteří si v jihočeské metropoli založili malou taneční skupinu. Jejím vedením se ujala etnografka Jihočeského muzea Anna Hájková. Po čase však došlo ke spojení pěveckého sboru Úsvit, valašského tanečního souboru a dalšího vojenského tanečního souboru, v němž působil Václav Krůta, který nasměroval sloučený Úsvit novým směrem, a to zabývat se jihočeským písňovým a tanečním folklórem a zvykoslovím. Tomu následovalo pořizení jihočeských lidových krojů na základě studia muzejních pramenů a archivních záznamů. A první úspěchy na sebe nenechaly dlouho čekat. Úsvit se v prvním oficiálním roce svého působení, v roce 1954, proboujel do celostátního kola Soutěže lidové umělecké tvořivosti v Praze, odkud si za zpracování pásma Konopická odvezl zlatou medaili.⁶¹

„Soubor Úsvit už od svých začátků si dal za úkol studovat, nacvičovat, předvádět a propagovat jihočeské lidové písně, tance, hudbu, zvyky a kroje především národopisných oblastí Doudlebska a Blat. Svůj repertoár k tomu čerpá jednak

⁶⁰ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Jižní Čechy: kraj - lidé - tradice*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011, s. 8-13. ISBN 978-80-7422-136-1.

⁶¹ SOUKUP, Lubomír. *Almanach jihočeské souboru písní a tanců 1954 * 1979: Úsvit 25*. České Budějovice: Park kultury a oddechu a Okresní kulturní středisko v Českých Budějovicích, 1979, s. 11-15.

z publikované i rukopisné folklórní a etnografické literatury, jednak vlastním sběrem v terénu.“⁶²

Zásadním zlomem pro činnost Úsvitu byl příchod Zory Soukupové do jižních Čech. Přistěhovala se do Českých Budějovic v roce 1955, a protože byla zaměstnána v Krajském domě osvěty, soustředila se na terénní sběr folklórního materiálu. Když se dosavadní vedoucí Úsvitu Anna Hájková provdala do Sušice, Zora Soukupová převzala vedení souboru.⁶³

V roce 1972 se vedoucím muziky stal dudák Miroslav Stecher, který spolupracoval na vedení celého souboru se Zorou Soukupovou až do jejího úmrtí v roce 1981. Poté se sám stává hlavním organizátorem a uměleckým souboru, což trvá dodnes.⁶⁴

---

⁶² SOUKUP, Lubomír. *Almanach jihočeské souboru písní a tanců 1954 * 1979: Úsvit 25*. České Budějovice: Park kultury a oddechu a Okresní kulturní středisko v Českých Budějovicích, 1979, s. 5.

⁶³ SOUKUP, Lubomír. *Almanach jihočeské souboru písní a tanců 1954 * 1979: Úsvit 25*. České Budějovice: Park kultury a oddechu a Okresní kulturní středisko v Českých Budějovicích, 1979, s. 16.

⁶⁴ Dle nahrávky rozhovoru s Miroslavem Stechrem, 5. 5. 2016, České Budějovice

4.2.1.1 Miroslav Stecher

Obrázek 31: Miroslav Stecher s dudami vlastní výroby

Dudák a dlouholetý vedoucí jihočeského souboru písní a tanců Úsvit z Českých Budějovic, Miroslav Stecher, se narodil 5. 2. 1946 v Českých Budějovicích. Pochází z hudebnické rodiny. Jeho matka byla učitelkou a otec i děd řídicími učiteli. Miroslav Stecher se nejprve učil na klavír, ale v deseti letech se už jako člen tanečního souboru Jitřenka dostává k dudám. Jeho bratr se chodil učit hře na dudy k dudákovi souboru Úsvit Josefu Jelínkovi, a protože byly dudy u Stechrů doma, začal se i Miroslav učit na tento nástroj vyrobený firmou Amati, a to jako samouk. Po čtyřletém učení kovomodelářem v Plzni a po návratu z vojny nastoupil do taneční složky souboru Úsvit. Zanedlouho nahradil tamějšího dudáka a stal se dudákem muziky Úsvitu. Od roku 1972 se ujal vedení této muziky a úzce spolupracoval se Zorou Soukupovou na vedení celého souboru.

„Se Zorkou jsme byli výborný kamarádi a ta mě naučila úplně všechno, vůbec se za to nestydím“, vzpomněl Miroslav Stecher na svůj vzor.

Po úmrtí Zory Soukupové v roce 1981 přebírá Miroslav Stecher definitivně vedení celého souboru. Dnes je v této pozici rovných třicet pět let.

Zajímavostí je, že Miroslav Stecher rovněž vyrábí dudy. *„Tenkrát sme si vobjednali dudy u pana Janečka z Vejprnic. Jednou jsem tam za ním vyrazil, seznámili sme se a von Janeček sám na dudy snad ani nehrál, von si je vod někoho asi nechával ladit. Ale von mi právě hodně ukázal, takový ty figle a zkrátka jak se to dělá. Von potom umřel, tak jsem se do toho pustil sám. Snažil jsem se okoukat kde co se dalo, ale nikdo moc říct nechtěl“*, popisuje Miroslav Stecher své začátky výroby dud. Za třicet let následné výroby dud jich Miroslav Stecher postavil úctyhodných padesát kusů.⁶⁵

⁶⁵ Dle nahrávky rozhovoru s Miroslavem Stechrem, 5. 5. 2016, České Budějovice.

4.2.2 Furiant

Popud ke vzniku jihočeského souboru písní a tanců Furiant vzešel od Zory Soukupové, tehdejší vedoucí souboru Úsvit. Začal fungovat v roce 1977 jako tzv. Mladá směna Úsvitu, měl sloužit k omlazení taneční složky Úsvitu a na jeho vedení se od samého počátku podíleli manželé Marie a Karel Oberfalcerovi.⁶⁶

Po úmrtí Zory Soukupové, v roce 1981, došlo ke změně vedení v souboru Úsvit, které nebylo nakloněno prolnutí vzniklé přípravy s taneční složkou Úsvitu. Tak došlo k osamostatnění souboru, který dále fungoval pod názvem Furiant. Vedení dudácké muziky se ujal houslista Jaroslav Sklenička, taneční složku vedly Marie Oberfalcerová a po jejím odchodu Miloslava Buldrová, která vede soubor dodnes. Furiant zpracovává folklórní materiál především z národopisné oblasti Doudlebska. Členové souboru pro svá vystoupení oblékají sváteční kozácké kroje.

Tanečníky Furiantu doprovází dudácká muzika, která rovněž vystupuje samostatně pod názvem Furiantská muzika. Na jejích hudebních úpravách se podíleli Bohumil Voborník a její vedoucí Jaroslav Sklenička. Kapela vznikla jako studentský soubor při Pedagogické fakultě v Českých Budějovicích a od samého začátku byla složena převážně z jejích studentů. Na dudy hrával Zdeněk Ferebauer, učitel matematiky ze Základní školy Jindřicha Šimona Baara. Kontaktoval jsem jej za účelem domluvy rozhovoru pro tuto diplomovou práci, který však Zdeněk Ferebauer ze zdravotních důvodů odmítl.

„Po odchodu Zdeňka Ferebauera ze souboru, začaly do souboru dojíždět sestry Vilánkové z Čestic. Byla to velká oběť, jezdit každý týden na zkoušky 80 kilometrů. Když nám odešla basistka Eva Vojtová na mateřskou, jejich matka Maruška Vilánková s námi hrála na basu. Dodnes sestry Marie a Kateřina Vilánková s naší muzikou spolupracují, nejezdí na zkoušky, ale příležitostně hostují na různých vystoupeních“, uzavřela vyprávění o Furiantu Miloslava Buldrová.⁶⁷

---

⁶⁶ *Od folkloru k folklorismu: slovník folklorního hnutí v Čechách*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2000, s. 61. ISBN 80-86156-35-4.

⁶⁷ Dle rozhovoru s Miloslavou Buldrovou, 4. 5. 2016, České Budějovice.

4.3 Kozácko

Národopisná oblast Táborsko, jinak také dle typického chovu koz zvaná Kozácko, se rozkládá na severovýchodě jihočeského kraje, jak již název napovídá, v okolí města Tábor. Na rozdíl od Blat se jednalo o neúrodnou, kopcovitou a chudou krajinu. Pro kroj je typická červená hedvábná výšivka, ručně tkané sukně šerky, později vystřídané bílou empírovou módou proudící ze sousedních středních Čech.⁶⁸

---

⁶⁸ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Jižní Čechy: kraj - lidé - tradice*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011, s. 22-24. ISBN 978-80-7422-136-1.

4.3.1 Dudáci jednotlivci

4.3.1.1 Jiří Blažek

Obrázek 32: Jiří Blažek s dudami vynikajícími unikátní čertovskou hlavou. Vyrobeny Františkem Havlíčkem.

Ve snaze zdokumentovat činnost dudáků na Kozácku v 2. polovině 20. století se mi podařilo vypátrat pana učitele a dudáka Jiřího Blažka. Vycházel jsem z jediné indicie – pan Blažek již jako starší pán účinkoval v dokumentárním filmu z 90. let, s názvem Lidové tance z Čech, Moravy a Slezska, v díle Jižní Čechy, kde zastupoval národopisné oblasti Blata a Kozácko. Když jsem třiadevadesátiletého pana Blažka vystopoval v léčebně dlouhodobě nemocných v Počátkách, nechtěl mě přijmout. Teprve s pomocí zdravotní sestry se podařilo pana Blažka přimět k povolení, abych mohl vstoupit k němu na pokoj,

a tudíž jsem necestoval velkou vzdálenost ze Strakonice do Počátek zbytečně. Z velmi opatrného začátku našeho rozhovoru se vyvinulo vřelé a poutavé vyprávění, které mi umožnilo sepsání následující kapitoly diplomové práce.

Dudák a učitel Jiří Blažek se narodil 12. 2. 1923 v Plané nad Lužnicí. Po studiu tělesné výchovy a zeměpisu byl přidělen na základní školu v Ratibořských Horách, kde se seznámil s učitelem ze sousedních Dobronic Františkem Havlíčkem.

„Tehdy byla právě tadlencta renesance týdletý muziky, lidový, a sháněly se dudy a všechno možný a von byl na to jedinečnej“, vzpomíná Jiří Blažek na osudové setkání s Františkem Havlíčkem, iniciátorem jediné sériové výroby dud v českých dějinách, kterou v roce 1952 zavedla firma Amati v Sedlčanech.

Protože Jiří Blažek cítil potřebu doprovodit děti ve své třídě na nějaký hudební nástroj, zapůjčil si dudy od Františka Havlíčka, ladiče dud firmy Amati, a začal se na ně učit. *„Já to zkoušel, vono to kvičelo, nebylo to k ničemu“,* popsal své počáteční neúspěchy Jiří Blažek.

„Dudák z nedalekých Dobronic mi nejdříve nabídl dudy, které byly nefunkční jen proto, aby zjistil, zda můj zájem je opravdový. Říkal, že když umím na housle, nebudou pro mě problém ani dudy. Stále jsem se s nimi trápil, hrát mi nešlo a několikrát jsem za ním byl s žádostí, ať mě na ně naučí. Přiznal svou lest a půjčil mi na hodiny hudební výchovy ty

své. *Od té doby jsem jim propadl. Staly se mou životní láskou. Jsou i mým motivem na obrázcích. Dalo by se říci, že jsem jeden z posledních dudáků na Táborsku.*“⁶⁹

„Když jsem se trochu naučil, tak jsem hrál s Hřebíkem, ředitelem hudební školy v Táboře. Von do toho byl blázen, ten do toho dal peněz, von nakoupil těch dud... Ale vonemocněl a když sem ho navštívil v tábořské nemocnici, tak na smrtelnej posteli projevil přání, aby ty dudy, co koupila tábořská hudební škola, se mně dostaly do rukou.“ A tak si Jiří Blažek na rady Hřebíkovy počkal v bazaru na dudy Havlíčkovy výroby, které hudební škola chtěla po Hřebíkově smrti prodat. Jsou to dudy jedinečné, neboť je na nich vyřezávaná čertovská hlava.

Obrázek 33: Jiří Blažek s dudami vlastní výroby

Znamenitým počinem Jiřího Blažka je skutečnost, že se o výrobu dud pokusil sám.⁷⁰ „*Udělal sem čtvery dudy, protože já učil na kovosvitskym učilišti a tam byli modeláři, skvělí kluci, který mně leccos udělali.*“

Následně začal Jiří Blažek působit coby dudák v Blatěckém souboru ve Vlastiboři. Manželka však nebyla zálibě svého muže příliš nakloněna, a tak musel dudák na nějaký čas muzicírování zanechat. Když se ale k dudání vrátil, trápila Jiřího Blažka jeho nezpůsobilost dudy naladit. Proto začal jezdit pravidelně do Strakonice na dudácké dílny pořádané Josefem Režným, kde získal schopnost manipulace s plátkem a doladování předničky voskem.

Záběr Jiřího Blažka je obdivuhodný. Mimo to, že se většinu svého života věnoval hře na dudy a jejich výrobě, vynikl také ve výtvarných činnostech a pochopitelně ve svých vystudovaných oborech – tělesné výchově a zeměpisu.⁷¹

⁶⁹ MACELOVÁ, Pavlína. Z Jiřího Blažka udělala nemoc všestranného umělce. In: *Táborský deník.cz* [online]. 2011 [cit. 2016-06-09]. Dostupné z: http://taborsky.denik.cz/zpravy_region/z-jirihoblazka-udelala-nemoc-20110211.html

⁷⁰ SLUNEČKOVÁ, Anna. Kulturně historická komise představuje: Jiří Blažek. *Novinky ze Sezimova Ústí*. 2010, (6), 8-9.

⁷¹ Dle nahrávky rozhovoru s Jiřím Blažkem, 15. 5. 2016, Počátky.

4.3.1.2 František Zajíc

Obrázek 34: František Zajíc na setkání dudáků v Borkovicích. Dudy z dílny Jakuba Konrádyho.

Dudák a rodák z Pacova František Zajíc se narodil 18. 7. 1937. Při učení ve firmě Škoda Plzeň bydlel na internátu v Plzni Skvrňanech, kde se také poprvé setkává s dudami.

„Jeden vychovatel přines dudy, tak jsem se na ně začal učit hrát, takže na dudy jsem se učil v Plzni. Potom jsem přišel domu, do Pacova, pak jsem šel na vojnu. Po vojně jsem se vrátil do Pacova a celý ten čas potom jsem hrál na dudy.“

V Plzni při učilišti působila dudácká muzika, ve které pan František zajíc hrál na zapůjčené dudy.

„To byla muzika, co sme se dali dohromady. My sme měli dva klárinety, housle a dudy, bez basy. Basu sme neměli.“

Půjčené dudy, na které pan František Zajíc začínal, byly vyrobeny firmou Amati v Sedlčanech. V roce 1971 si však pořídil dudy od proslulého domažlického výrobce Konrádyho.

Po příchodu do Pacova hrál několik let František Zajíc na dudy pouze sólově. V roce 1969 byl spoluzakladatelem souboru Stražišťan, který funguje v Pacově dodnes a na jehož činnosti se František Zajíc stále aktivně podílí.

Mimo svoji folkloristickou činnost pracoval František Zajíc v podniku Pacovské strojírně, kde byl na pozici referent pro vynálezy a zlepšovací návrhy a posléze jako brusič nástrojů.⁷²

⁷² Dle nahrávky rozhovoru s Františkem Zajícem, 14. 5. 2016, Borkovice.

4.3.1.3 Antonín Lippert

Obrázek 35: Antonín Lippert s
dudami vyrobenými Wolfgangem
Šteffkem v roce 1926

Antonín Lippert se narodil 20. 2. 1919 a vyrůstal v chudší rodině na Vysočině. Otec, Antonín Lippert st., vyučený zámečnický, pocházel z Chlumčan, okr. Slaný. Do Kamenice nad Lipou přišel „vandrem“ a dostal zde místo ve cvočkárně. Po práci chodil na pivo do hospody ve Vodné. To bylo osudové, neboť se zde seznámil s Antonínovou matkou, Marií Bílou, která z hospody „U Bílých“ pocházela. V té době však pracovala v továrně na pletení rukavic a výrobu pleteného zboží.

Práce nebyla dobře placená, a tak se svým bratrem, zedníkem, a se svým nastávajícím odešla do Vídně. Tam se Antonín Lippert st. a Marie Bílá vzali. Ve Vídni se v roce 1908 narodila dcera Marie a o dva roky později syn Jindřich.

Když v roce 1914 odešel Antonín st. do války, Marie s dětmi se vrátila do Čech. Po válce se manželé do Vídně již nevrátili a postavili si domek v Zátíší (součást Vodné), kde se jim v roce 1919 narodil syn Antonín.

Antonín st. pracoval v panské elektrárně, ale nadbytek v rodině nikdy nevládl. Posílal veškerý plat dceře Marii do Čáslavi, kde studovala na učitelském ústavu. Nedostatek financí však nezkazil dětství pana Antonína. Rodina byla muzikantská, a tak když nebyl rozhlas ani televize, zpříjemňovali si večery zpěvem, vyhráváním a vyprávěním – drželi tzv. černou hodinku. Možná právě to ovlivnilo celý Antonínův život.

Otec hrál na housle, bratr na klarinet a sestra na klavír a varhany. Malý Antonín dostal také housle a učil se od otce hrát. Rád se v muzicírování přidával ke své rodině, ale byl vždy vyhnán. Zato u dědy, v hospodě „U Bílých“ jeho neumělé umění ocenili. Postavili si ho na stůl a nechávali si hrát známé hospodské odrhovačky.

Bratr Jindřich zemřel v osmnácti letech na zánět mozkových blan a osud sestry nebyl také šťastný. Začala vyučovat na jednotřídce v evangelické obci Horní Krupá u Havlíčkova Brodu. Do Brodu to měla několik kilometrů a v zimě ji vozil sedlák

na sáních tažených koňmi. Mezi sedlákem a Marií vznikl vztah, ze vztahu dcera Maruška. Ovšem ke sňatku nedošlo a Marie přišla o zaměstnání - ze školy byla vyhozena. Školský referát ji poslal na Podkarpatskou Rus, kde několik let učila a také zde ve svých dvaceti šesti letech podlehla na otravu krve při druhém porodu. Její dcera Maruška byla dána do opatrovnictví babičce Marii roz. Bílé, která již žila sama s malým Antonínem, neboť její muž a Antonínův otec v roce 1930 zemřel. Patnáctiletý Antonín malou Marušku vychovával a staral se o ni. Antonín Lippert po měšťanské škole odmaturoval na reálném gymnáziu v Jindřichově Hradci a za druhé světové války pracoval v textilní továrně v Nové Včelnici jako tkadlec. Práce bylo málo a získat učitelské povolání nebylo snadné. Po čase se Antonín v továrně vypracoval na vedoucího skladu příze.

Po válce složil doplňkovou maturitu na učitelském ústavu v Českých Budějovicích a od 1. září 1945 nastoupil na učitelské místo v Černovicích u Tábora. V této době Antonín poznává svou ženu, Helenu roz. Veselou. Pocházela z Lomu u Mostu a do Černovic přišla s otcem, který zde dostal místo výpravčího. Helena byla vyučená švadlena, vystřídala však několik povolání. Pracovala ve výchovném ústavu v Černovicích, v kojeneckém ústavu a po doplnění vzdělání v oblasti vychovatelství jako vychovatelka v družině v Pelhřimově. Z manželství pochází syn Petr Lippert a dcera Eva Březinová. Obě děti zdědily po otci lásku k hudbě. Eva, učitelka v mateřské škole, hraje na klavír a syn, gynekolog, ovládá klavír a kytaru.

Vedle zaměstnání ve školství si Antonín také přivydělával učitelstvím hudby. Děti učil dvakrát týdně v místnosti, kterou měl v bytě k tomuto účelu vyhrazenou. Jeho hudební žactvo čítalo kolem třiceti dětí.

Mezi lety 1952 a 1953 působil Antonín ve funkci okresního osvětového inspektora v Kamenici nad Lipou, poté se ale z vlastní vůle vrátil na své učitelské místo do Černovic.

Dcera Eva Březinová vypráví:

„Když sme bydleli v Černovicích, táta chodil hrát po posvíceních, funusech, svatbách, máma ho neviděla, jenom prala bílý košile. Když sme ráno vstali, na stole byla krabice s výslužkou, to sme se měli.“

Rodina se v roce 1973 přestěhovala do Kamenice nad Lipou, kde Antonín vyučoval své obory – hudební výchovu, tělesnou výchovu a český jazyk. Také zde působí jako učitel na tříletém gymnáziu, rovněž vyučuje hudební výchovu. V roce 1981 odchází Antonín Lippert do penze. I přesto často supluje ve škole v Božejově, dokonce předměty jako je matematika a fyzika.

„To je tak, moje maminka měla takovej obchůdek na vsi a chodívali sme objednávat do Nový Včelnice k mlynáři chleba. Chodilo se pěšky, maminka mě chytla podpaží a celou cestu sme šli a zpívali. Maminka pocházela z hospody, kde sem jako malej chlapům na stole hrával odrhovačky. Maminka měla ale výběr, odrhovačky nezpívala. My sme zpívali takový ty zpěvníkový, národní písničky. Já sem ke všemu zpíval druhej hlas, dokonce i třetí sem dokázal tvořit z paměti. Pamatuju dodneška, jak učitel šel od lavice k lavici a chtěl vědět, kdo to zpívá.“⁷³

Antonínovo hudební nadání bylo nepopiratelné, proto začal chodit na hodiny houslí do Kamenice nad Lipou, k řediteli kůru a kapelníkovi Františku Vaníčkovvi. Antonín Lippert vzpomíná: *„Bylo nás tam deset, učitel předehrával a my opakovali. Chyby trestal Vaníček smyčcem přes prsty.“* Dalším Antonínovým hudebním pedagogem byl Jindřich Vacek. Vacek pracoval více na technice hry. Dbal na správné držení houslí i smyčce a zasvěcoval své žáky do základů teorie hudby.

Když k babičce do hospody přijeli kočovní komedianti, Antonín od nich koupil za 20 Kčs trubku. Byla špatná, ucházela, ale podnítila v Antonínovi další zájem o hudbu. Od jindřichohradeckých vojáků dostal několik prvních hodin, jinak se učil sám.

Hudební život Antonína Lipperta byl velmi rozmanitý. Přes působení ve školní gymnaziální dechové kapele postoupil k tanečnímu orchestru a komornímu orchestru. V sedmnácti letech začal hrát na křídlovku v Kamenické požárnické hudbě, kterou řídil kapelník Dokoupil. Po něm převzal požárnickou kapelu Václav Lendr a Antonín se přeškolil na lesní roh.

---

⁷³ Dle nahrávky rozhovoru s Antonínem Lippertem, 2. 6. 2013, Kamenice nad Lipou.

V té době se devatenáctiletý Antonín stává spoluzakladatelem Těmické kapely. Chodí ovšem hrát po zábavách bez oprávnění, proto žádá o kapelnickou živnost, kterou ONV v Kamenici nad Lipou vystavil. V Těmické kapele Antonín působí až do konce 2. světové války. Paralelně hrál i v závodní kapele textilky v Nové Včelnici, kde v té době pracoval.

Obrázek 36: Dudácká muzika Arnošta Koláře v jeho chodské světnici

Další kapitolou muzikantského života Antonína Lipperta se stává hra na dudy. Dudácké hře ho učí farář Arnošt Kolář (1879 – 1962) z Mlejнку u Nové Včelnice.

Antonín Lippert vypráví: „Kolář měl zařízenou světnici v chodském stylu, kde se nepravidelně scházelo několik muzikantů, kteří tvořili dudáckou

muziku. Bylo tam vždy dost jídla, kterého za války moc nebylo a to muzikanty přitahovalo. Farář totiž vystoupil z církve, oženil se a jeho paní hostila. Já sem se tam chodil učit hrát. Kolář mě ve hře nepustil dál, dokud se mi na píšťale nepodařilo uzavřít všechny otvory a udržet stálý tlak. Když sem se na dudy naučil, farář mi jedny svoje prastaré dudy za 700 korun prodal. Maminka hubovala, že je to moc peněz.“

Tyto dudy vlastnil Antonín Lippert až do své smrti. Jsou to dudy ještě původního, „vysokého“ ladění (E-dur). Kovový korpus těchto dud, který je připevněn na předničkovém rohovém rezonátoru, je vysoce zdobený. Vytepán je zde nápis Vuk Šteffek, výrobce dud, Újezd na Chodsku a vše opatřeno číslem dvacet jedna. Jedná se tedy o 21. dudy mladšího z výrobců ze známého chodského rodu dudařů Wolfganga Šteffka (1879 – 1966). Jeho otec, přezdívaný „strýček Bolfík“ (1841-1923), původně hodinář a řezbář se stal jedním z nejuznávanějších dudařů na Chodsku.

„Vyráběl-li (strýček Bolfík) před válkou nástroj za 28-30 korun i se zasláním, tu za války, kdy byl nedostatek materiálu, kdy musel rohy, kůže, mosazný plech a ozdoby

*draze platiti a kdo ví jakými oklikami obstarávati, téměř s ostychem se omlouvá, je-li nucen požadovati za dudy 40-45 korun.*⁷⁴

Obrázek 37: Dudy vyrobené Wolfgangem Šteffkem, jak jsem je zakoupil v roce 2014 od Evy Březinové, dcery Antonína Lipperta.

Naneštěstí se pan Lippert ve svých třiadevadesáti letech pokusil Šteffkovy dudy opravit a jak se dá předpokládat, oprava nedopadla dobře. Po jeho odchodu mi tento nástroj Lippertova dcera Eva Březinová prodala za tři tisíce Kč ve zcela zuboženém stavu. V úctě k bývalým vlastníkům tohoto nástroje – Antonínu Lippertovi a Arnoštu Kolářovi – jsem dudy nechal zrekonstruovat u dudaře Miroslava Janovce z Malonic. Oprava stála sedm tisíc Kč a trvala dva roky. Místo již nefunkční psí kůže se mi podařilo sehnat kůže z kamzíka. Dudy jsou nyní zcela funkční.

V roce 1981 vydalo Antonínu Lippertovi Okresní kulturní středisko v Pelhřimově Lidové písně z Kamenicka. Je to soubor deseti písní z vlastního sběru, sběru Čenka Holase a řídícího Jíry, které Antonín Lippert upravil pro dudáckou muziku. Zvláštní je však podoba dudáckých partů. Všechny jsou zapsány v Es dur, polovina z nich, ale o oktávu výše. Už asi nezjistíme, co Antonína Lipperta vedlo k dvojitmu typu zápisů. Na jednom z našich setkání mi ale prozradil, že mu Josef Režný za tento počín vyčinił.

Obrázek 38: Černovická dudácká muzika

Antonín Lippert s dudami od Arnošta Koláře zakládá dudáckou muziku. Sám zastává úlohu dudáka a zpěváka. Druhým dudákem byl akademický malíř z Radouně J. Kopřiva, Es klarinet pískal Fr. Šmíd, B klarinet Fr. Polák a na housle hrál L. Hron. Zpěvačka této muziky byla Vlasta Nováková, příbuzná skladatele Vítězslava Nováka.

⁷⁴ RUTTE, Ladislav. Český lid: *Bolfík Šteffek, výrobce chodských dud v Oujezdě u Domažlic*. Čeněk Zíbrt. Praha: Nakladatelství Jan Svátek, 1924, roč. 24. Dostupné z: <http://www.nulka.cz/ek-obsah/ceskylid/html/knihy/ceskylid24/index.htm>

S touto kapelou se jezdilo vystupovat především do škol, kde se konaly výchovné koncerty. Kroje byly zapůjčeny v půjčovně kostýmů v Jindřichově Hradci.

V 50. letech obnovuje Antonín dudáckou muziku v Černovicích. Členové byli: Václav Bašta - klarinet, Oldřich Brom - klarinet, Jaromír Vodička - housle, Antonín Lippert - dudy a na kontrabas hrál Antonínův syn Petr.

Muzika si pořídila kozácké kroje (tj. z oblasti Táborska), ve kterých absolvovala nesčíslně vystoupení. S muzikou jezdil vystupovat i vlastní taneční ansámbl, čítající 4 páry. Za všechny úspěchy mohu jmenovat vítězství na přehlídce v Ostravě, natáčení do plzeňského rozhlasu s redaktorem a folkloristou Zdeňkem Bláhou, do budějovického rozhlasu s redaktorem Lubomírem Soukupem. S Josefem Jírou, ředitelem ONV v Kamenici na Lipou, vytvořili pásmo „O životě venkovského lidu v dřívějších dobách.“

Na účinkování Černovické dudácké muziky v rozhlase reaguje dopisem i Antonínův učitel na dudy, farář Arnošt Kolář:

21. 2. 1956 Mlýnek

„Gratuluji k Vaší čtvrté relaci. Líbila se mi. Škoda, že z našeho kraje neozvou se častěji! Dudy Vám dobře znějí. Máte jiné, či ty původní. Velmi pěkné je od Vás, že zachováte původní dudácký typ – a neděláte z toho „šraml“, jak často slyším odjinud. S přátelským pozdravem A. Kolář“⁷⁵

Nahrávku z roku 1956 se mi podařilo v archivu Českého rozhlasu v Českých Budějovicích vypátrat. Jihočeská světská koleda a Dudácká trojpišeň je k poslechu na CD přiloženém k této diplomové práci.

Ještě v letech 1979-1980 udělali penzisti z bývalé Černovické dudácké muziky řadu výchovných koncertů v okresech Jihlava, Havlíčkův Brod, Žďár nad Sázavou, Kutná Hora, Jindřichův Hradec. Hráli v obsazení malé selské muziky: Antonín Lippert – dudy, Václav Bašta - klarinet, Jaromír Vodička – housle.

---

⁷⁵ Dopis od Arnošta Koláře, zaslaný Antonínu Lippertovi dne 21. února 1956.

Mimo Antonínovo folkloristickou činnost nemohu opomenout činnost v pěveckém sboru Lípa v Kamenici nad Lipou, který osm let řídil. Poté převzal dechový orchestr, který vedl až do roku 1990. Také v Kamenici nad Lipou založil smyčcové kvarteto (J. Vodička, J. Sosna, Dr. Čejna, A. Lippert), které úmrtím Dr. Čejny ukončilo činnost.

Zabýval se také kompozicí vlastních skladeb, které Státní nakladatelství odmítlo vydat. To se podařilo až ve spolupráci s rakouskou firmou Wachau, která Antonínovi Lippertovi vydala: Černovickou polku, Pod kamenickou lípou, Sklářskou polku, valčík Pro Evu, Ztracená cesta a smuteční pochody *Lacrimae rerum*, *In memoriam*. Z další publikační činnosti mohu jmenovat Lidové písně z Kamenicka, upravené pro trojhlasý sbor, Lidové písně z Kamenicka (sběr Čejka Holase, řídícího Jíry a Antonína Lipperta) a Jihočeské lendlery – valčíkové mezihry.

Jako ukázkou Lippertovy tvorby jsem na přiložené CD zařadil Polku⁷⁶ (stopa 12), kterou obsahuje gramofonová deska „Antologie jihočeské lidové hudby“. Po dlouhých snahách se mi v archivu Českého rozhlasu podařilo vypátrat i nahrávku Jihočeské světské koledy a Dudácké trojpísně. (stopa 13)

Osobnosti Antonína Lipperta a jeho sběratelské činnosti jsem se podrobně věnoval ve své bakalářské práci.⁷⁷ Nepochybně ale patří i mezi interprety dudácké hudby v druhé polovině 20. století, proto jsem jej zařadil jako zástupce národopisné oblasti Kozácka i do této diplomové práce.

---

⁷⁶ Polka. LIPPERT, Antonín. *Lidové písně z Kamenicka*. Pelhřimov: Okresní kulturní středisko, 1981.

⁷⁷ ŘEDINA, Patrik. *Sběratelé českých lidových písní ve 2. pol. 20. století*. České Budějovice, 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce PhDr. Martin Horyna, Ph.D.

Polka (Mlejnek 1943)

Arr. Antonín Lippert

Musical score for Polka (Mlejnek 1943) featuring Kl. in E♭, Kl. in B♭, Dudy, Housle 1, Housle 2, and Kontrabas. The score is in 2/4 time and B-flat major. The Kl. in E♭ and Kl. in B♭ parts include trills (tr) on several notes. The Dudy part features a melodic line with a trill at the end. The Housle 1 part has a similar melodic line with trills. The Housle 2 part provides a rhythmic accompaniment with eighth notes. The Kontrabas part provides a bass line with eighth notes.

Musical score for Polka (Mlejnek 1943) featuring Kl. Es, Cl. B, Dudy, H 1, H 2, and Kb. The score is in 2/4 time and B-flat major. The Kl. Es and Cl. B parts have a melodic line with slurs. The Dudy part features a melodic line. The H 1 part has a melodic line with slurs. The H 2 part provides a rhythmic accompaniment with eighth notes. The Kb part provides a bass line with eighth notes.

4.4 Blata

Severně od Českých Budějovic nalézá se národopisný region Blata. Úrodná oblast, typická svými rovinami s lány obilí a množstvím rybníků, rozkládá se po obou stranách toku Vltavy. Blata soběslavská, jinak zvaná pšeničná či bohatá, ohraničují města Soběslav a Veselí nad Lužnicí. Další částí regionu jsou Blata třeboňská a nalezneme je v okolí města Třeboň. Na levém toku Vltavy pak vyskytují se zbudovská Blata, rozléhající se mezi obcemi Netolice a Hluboká nad Vltavou. Architektura na Blatech je proslulá štíty selských stavení, vystavených v duchu selského baroka. V obci Holašovice je dodnes zachována náves s původními štíty, která je zapsána v seznamu světového dědictví UNESCO. Úrodnost kraje a tedy bohatství selských rodin se pochopitelně projevilo i v podobě místních krojů. Bohatě vyšíváné krojové součásti byly vyzdobeny barevnými korálky a flitry. Blatskému kroji nepostradatelné krajky byly dováženy ze Sedlice či pošumavského Strážova. Dochované součásti blatských krojů patří k světovým vyšíváčským unikátům, zejména v případě užití všívání rybích šupin jako typického produktu rybníkářské oblasti. Bohatý písňový folklór Blat se nám zachoval zejména díky zápisům terénních sběratelů Karla Weise či Čenka Holase.⁷⁸

---

⁷⁸ LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Jižní Čechy: kraj - lidé - tradice*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011, s. 13-17. ISBN 978-80-7422-136-1.

4.4.1 Blat'ácký soubor Ševětín

Soubor vznikl v roce 1975 jako taneční kroužek doprovázený heligonkou. Vedení se ujali Josef Kožíšek, Václav Valeš a František Sláma. V roce 1976 zakládá dráčovský rodák a výrobce dud, František Havlíček, při Blat'áckém souboru dudáckou muziku. V letech 1977 – 1989 vedl soubor Josef Kojan, po jehož odchodu se soubor rozdělil na dvě skupiny – Blat'ácký soubor a folklórní soubor Javor.⁷⁹

Posléze se stává vedoucí souboru Marie Švejďová, pod jejímž vedením působí soubor dodnes, dudáckou muziku řídí Petr Nováček, který rovněž píše hudební úpravy. Se souborem spolupracovala celá řada osobností jihočeského folklorismu, tj. Josef Režný, Marie Oberfalcerová, Zora Soukupová.

Soubor zpracovává folklórní materiál z jižních Čech, především z národopisné oblasti Blat. Členové oblékají bohatě zdobené blatské kroje.⁸⁰

Obrázek 39: Muzika Blat'áckého souboru na festivalu ve Strážnici v roce 1983. Na dudy hraje František Havlíček.

⁷⁹ Dle nahrávky rozhovoru s Marií Havlíčkovou st. a s Marií Havlíčkovou ml., 20. 5. 2016, Praha

⁸⁰ VONDRUŠKOVÁ, Alena. *Od folkloru k folklorismu: slovník folklorního hnutí v Čechách*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2000. ISBN 80-86156-35-4.

4.4.1.1 František Havlíček

Obrázek 40: František Havlíček

O jihočeském výrobci dud, Františku Havlíčkovi, mi vyprávěla jeho manželka Marie Havlíčková a dcera rovněž Marie Havlíčková, které mě laskavě přijaly ve svém bytě na Václavském náměstí v Praze.

František Havlíček se narodil 2. září 1921 v Dráchově u Soběslavi. Otec byl elektrotechnikem a matka prodávala v koloniálu. František Havlíček vystudoval učitelský ústav v Soběslavi, kde se věnoval hře na housle. Protože se však

dále zajímal o lidovou hudbu, navázal kontakt s evangelickým farářem a výrazným propagátorem dudácké hry Arnoštem Kolářem z Nové Včelnice.

„Voni si spolu padli do voka, moc si rozuměli, tak se navštěvovali a Kolář nám byl potom na svatbě za svědka“, pověděla mi Marie Havlíčková, manželka Františka Havlíčka.

Právě u Arnošta Koláře se František Havlíček na dudy naučil a zakoupil od něj svůj první nástroj. Později se přihlásil na Konzervatoř v Praze, kde u Alberta Peka vystudoval hru na dudy.

Obrázek 41: František Havlíček při sestavování dud.

Stal se členem muziky Blaťáckého souboru písní a tanců ve Veselí nad Lužnicí a posléze lidového souboru v Trhových Svinech pod vedením Josefa Koreše.

„Jak von ty dudy uměl i naladit, tak se vo něm dozvěděla sedlčanská pobočka firmy Amati Kraslice a von tam ty dudy jezdil tak jednou za 14 dní ladit. A vono jak ho to zajímalo, tak furt v těch dudách š'oural, až se ty dudy naučil dělat sám.“

Za svoji kariéru dudaře vyrobil asi 40 dud, které putovaly do západního Německa, Austrálie, Rakouska, Švýcarska.

Dcera Františka s úsměvem vzpomíná na objednávku dud u jejího otce: „*To čet v novinách nějaký pán Švýcarska, že František Havlíček vyrábí dudy. Tak nám napsal dopis, ale nevěděl adresu. Napsal jen František Havlíček – Evropa. A ten dopis přišel!*“

V padesátých letech se František Havlíček stal ředitelem nově založené hudební školy v Nové Bystřici, kam se také později se ženou přestěhoval. Na pozici ředitele hudební školy vydržel František Havlíček až do penze.

Souběžně však dojížděl každou středu do Ševětína, kde jako dudák vedl dudáckou muziku Blatáckého souboru písní a tanců. „*Každou středu byl na zkoušce a o víkendech jezdil hrát. Festivaly Strakonice, Strážnice, Domažlice... Taký byli v zahraničí, v Polsku, Itálii. Mně se ta muzika moc líbila, ale přesto sem nadávala, že pořád musím žehlit košile a sem doma sama.*“

Dudák a výrobce dud František Havlíček zemřel 24. 12. 1997.⁸¹

---

⁸¹ Dle nahrávky rozhovoru s Marií Havlíčkovou st. a s Marií Havlíčkovou ml., 20. 5. 2016, Praha

4.4.1.2 Josef Vaníček

Obrázek 42: Josef Vaníček na setkání dudáků v Borkovicích. Dudy z dílny Lubomíra Jungbauera.

Josefa Vaníčka jsem poznal na setkání dudáků v Borkovicích, kam jsem se vydal na jaře 2016 kvůli sběru materiálů do diplomové práce. Ve svých jednadevadesáti letech se Josef Vaníček této přehlídce účastnil aktivně. Byl oblečen ve vyšivaném blatském kroji, měl připraveno několikaminutové vystoupení a poté mi poskytl rozhovor o svém muzikantském životě.

Dudák Josef Vaníček se narodil 1. 3. 1925 v Dolním Bukovsku. Rodiče měli zemědělství a zájezdní hostinec. Otec hrával na klarinet, a tak směřoval Josefa od dětství k hudbě. Prvním nástrojem byly housle.

„Chodil sem tam u nás k panu učitelovi na housle, tenkrát nebyly žádný hudební školy, tam sem zahrál asi šest sešitů Malátů, no a od osmi let sem začal hrát na klarinet a později i saxofon“, vzpomíná Josef Vaníček na své hudebnické začátky.

Josef Vaníček se učil řezníkem v Dolním Bukovsku a po dvou letech učení odešel k strýci do řeznictví do Prahy. Posléze vykonal řeznické a uzenářské zkoušky v Třeboni.

Jako klarinetista nastoupil Josef Vaníček v 70. letech do Blatáckého souboru v Ševětíně, kde působil cca 30 let. Právě zde se setkal s iniciátorem výroby dud ve firmě Amati a jejich ladičem Františkem Havlíčkem, který v Blatáckém souboru řídil muziku. Josef Vaníček si dudy oblíbil a svůj první nástroj si objednal ve Strakoncích na Mezinárodním dudáckém festivalu u Lubomíra Jungbauera.

„Tak sme se domluvili, pak sem si pro ně přijel do Stodu. Tenkrát ty dudy stály asi dvanáct tisíc, dneska stojí asi dvacet. Teď se taky moje vnučka začala na ty moje dudy učit, tak bych jí časem pořídil nový“, uzavírá Josef Vaníček svoje vyprávění.⁸²

⁸² Dle nahrávky rozhovoru s Rozhovor s Josefem Vaníčkem, 14. 5. 2016, Borkovice-

4.4.2 Dudáci jednotlivci

4.4.2.1 Vojtěch Trubač

Obrázek 43: Vojtěch trubač na setkání dudáků v Borkovicích. Dudy jsou raným dílem Lubomíra Jungbauera.

Ing. Vojtěch Trubač se narodil v Klenovicích 30. 3. 1943. Od mládí obdivoval činnost Blatáckého souboru písní a tanců v Soběslavi.

„Mě právě zaujala hra toho jejich dudáka tehdy a navíc vona tam s nima vystupovala i Zorka Soukupová, takže mě to zaujalo a to bylo v době, kdy sem byl ještě mladej, ale potom mě přemluvili a začal jsem tancovat v Blatáckém souboru ve Vlastiboři“, popisuje začátek své folkloristické činnosti Vojtěch Trubač.

V té době hrál na dudy ve vlastibořském souboru pan učitel Flíček, který později přešel na kontrabas. Protože byl souboru bez dudáka, začal se na dudy učit Vojtěch Trubač.

„Samozřejmě mě nikdo neučil, tak v Dráchově tady vedle Soběslavi, tak tam měl dílničku pan Havlíček. Ten teda dudy dělal, v Soběslavi mu je točil pan Vetyška a pak to prodávala firma Amati Kraslice. Tak jsem si od něj koupil první dudy a namořil sem se s nima. Ty dudy hrály někdy božsky, ale nevím jaký na to používali lepidlo, ale najednou ten velkej kříž se roztáhnul, začalo to nasávat vzduch a nebylo to možný naladit“, vzpomíná Vojtěch Trubač na problémy s dudami od Františka Havlíčka.

Proto si později pořídil nástroj od Lubomíra Jungbauera, který používá pan Trubač dodnes a se kterým je velmi spokojen. Mimo to si pan Trubač nechal zhotovit i dva nástroje od Pavla Čípa ze Zubří, a to je jedny dudy s vyměnitelnými píšťalami v laděních D dur a F dur, druhé dudy jsou laděny do g moll.

Vojtěch Trubač dodnes zastává funkci vedoucího dudáckého tanečního souboru Jitra, který působí v Soběslavi od roku 1984.⁸³

⁸³ Dle nahrávky rozhovoru s s Vojtěchem Trubačem, 14. 5. 2016, Borkovice.

Závěr

Téma diplomové práce mi bylo velmi blízké, neboť se považuji za zástupce pokračovatelů folkloristických snah ve 21. století. S většinou osobností, se kterými jsem na tvorbě diplomové práce spolupracoval, se znám osobně a rozhovory s nimi byly vždy příjemným setkáním lidí se stejným zájmem. Proto jsem neváhal najet cestou za informátorem i 200 kilometrů.

Podstatným zjištěním celé dokumentační činnosti je skutečnost, že kromě Josefa Režného a dalších známých a významných osobností pohybujících se okolo dudácké muziky v druhé polovině 20. století, existuje celá řada dalších hudebníků a výrobců dud, díky kterým jsou dudy jako lidový hudební nástroj přeneseny z původní lidové kultury do kontextu kultury dnešní, kde zaujímají pozici „živého“ nástroje.

Po každém z rozhovorů rozjelo se ve své podstatě řetězově další detektivní pátrání, neboť se i mně, jako zasvěcenému člověku, rozkrývaly postupně některé oblasti dudácké tematiky. Tak se mi podařilo zachytit záležitosti, jak předpokládám, dosud nezdokumentované. Neobyčejně zajímavé bylo zabývat se lidmi, kteří se pokoušeli o samotnou výrobu dud. Výjimečné bylo osobní setkání s Jiřím Blažkem, Jaroslavem Vehrem, Miroslavem Stecherem, či zprostředkované vyprávění o Františku Havlíčkovi a Aloisi Malkovském.

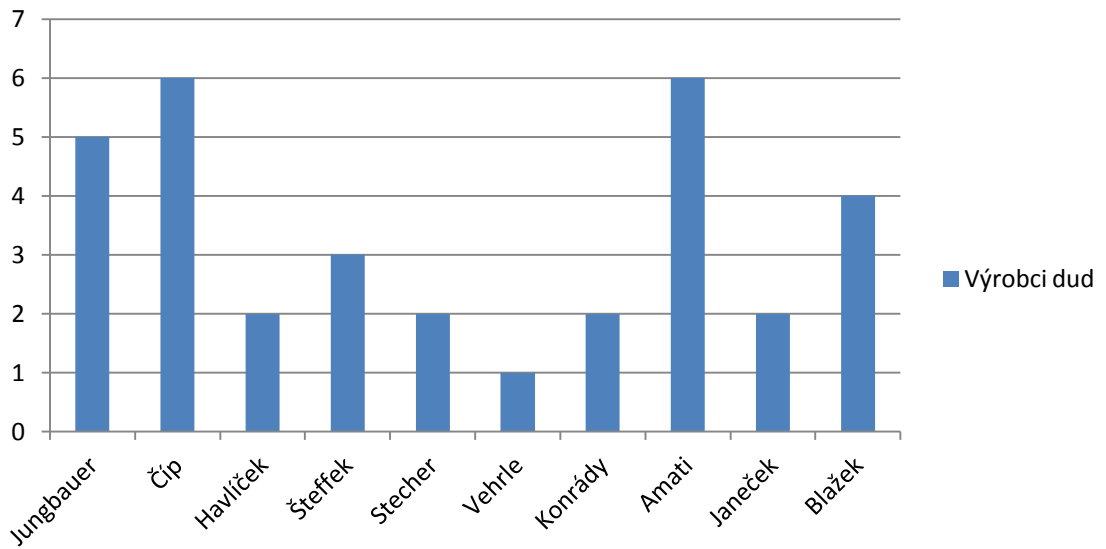
Závěrem předkládám stručnou statistiku. Z mé práce do ní bylo zahrnuto dvanáct dudáků, o kterých jsem měl dostatek informací.

Z dvanácti dudáků jich sedm začínalo na nástroj vyrobený firmou Amati. Strakoničtí dudáci všichni! Poté byl dvakrát zastoupen nástroj od Havlíčka (Trubač, Blažek), dvakrát od Vuk Šteffka (Lippert, Hoffmann) a jednou nástroj od Lubomíra Jungbauera (Vaniček). Z toho se dá usoudit, jak velký dopad měla sériová výroba dud.

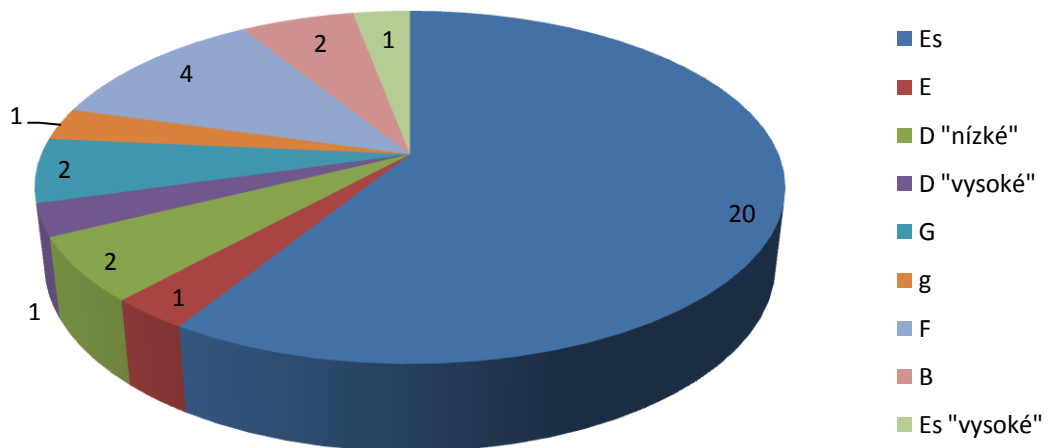
Průměrný věk začátku učení se na dudy je u vybraných dvanácti dudáků 19 let.

Dudáci většinou vlastnili nebo stále vlastní více než jeden nástroj. Už z důvodu omezení dud hrát plnohodnotně jen v jedné tónině, pořizovali si dudáci většinou nástroje kontrastní svým laděním. Dudáci zahrnutí do statiky vlastní dohromady 33 dud. Přehled nejčastějšího výrobce a ladění vizte v následujícím grafu.

Výrobci dud

Ladění

Obsah přiloženého CD

1. Josef Režný: Prácheňská polka
Hraje soubor Čenka Holase.
2. Arr. Josef Režný: V Strakonicích za oltářem
Na dudy hraje Josef Režný.
3. Zdeněk Pilík: Cehnická polka
Hraje dudácká muzika Prácheňského souboru ze Strakonic.
4. Arr. Vojtěch Hrubý: V Strakonicích za oltářem
Hraje Strakonická dudácká muzika, zpívá Miloš Jankovský a Alena Barborková.
5. Miloš Jankovský: Sedlická polka
Hraje Strakonická dudácká muzika.
6. Jaroslav Formánek: Dudej, dudej
Sólo na dudy hraje Miloš Jankovský.
7. Když sem já byl tím husarem
Hraje a zpívá Martin Matějka
8. Arr. Martin Matějka: Já sem ze Strakonic
Hrají Martin Matějka a Jana Rezková.
9. Arr. Tomáš Spurný: V Strakonicích za voltářem
Hraje Pošumavská dudácká muzika.
10. František Beneš, Arr. Bohuslav Šabek: Jinínská polka
Hraje dudácké trio ze Strakonic.
11. Lidové písně
Hraje a zpívá Jan Matásek.
12. Antonín Lippert: Polka
Hraje Černovická dudácká muzika.
13. Antonín Lippert: Jihočeská světská koleda a dudácká trojpišeň
Hraje Černovická dudácká muzika.

Seznam obrázků

Obrázek 1: Dudák a houdek na malované truhle z Vimperska.....	10
Obrázek 2: Malá selská muzika. Obrázek z přebalu knihy Karla Weisse Český jih a Šumava v písni	11
Obrázek 3: Konrádyho dudácká muzika natočila v rozhlase Plzeň na 600 nahrávek. Na snímku s redaktorem Zdeňkem Bláhou coby kontrabasistou.	16
Obrázek 4: Josef Režný s dudami od Karla Janečka z Vejprnic.....	20
Obrázek 5: Josef Gorčík před Strakonickým hradem	34
Obrázek 6: Jan Jankovský	35
Obrázek 7: Jan Jankovský se svým synem-následovníkem Milošem Jankovským.....	35
Obrázek 8: Zdeněk Pilík st. se svým synem Zdeňkem Pilíkem ml.	36
Obrázek 9: Zdena Hadrabová s dudami vyrobenými firmou Amati.....	40
Obrázek 10: Jaroslav Vehrle s dudami vlastní výroby	42
Obrázek 11: Strakonická dudácká muzika	43
Obrázek 12: Vojtěch Hrubý	45
Obrázek 13: Pavel Eremiáš.....	51
Obrázek 14: Miloš Jankovský s dudami z dílny Lubomíra Jungbauera.....	53
Obrázek 15: Martin Matějka s dudami z dílny Lubomíra Jungbauera.....	64
Obrázek 16: Reklama strakonického pivovaru Dudák s Matějkovými dudami vyrobenými Wolfgangem Šteffkem	64
Obrázek 17: Pošumavská dudácká muzika.....	68
Obrázek 18: Tomáš Spurný s dudami vyrobenými Pavlem Čípem	70
Obrázek 19: Irena Novotná s dudami vyrobenými Lubomírem Jungbauerem.....	74
Obrázek 20: Bohuslav Šabek s vozembouchem	77
Obrázek 21: Ondřej Hoffmann s dudami vyrobenými Wolfgangem Šteffkem na pohlednici z Mezinárodního dudáckého festivalu ve Strakonících.....	82
Obrázek 22: Trojice dudáků z rodu Malkovských	85
Obrázek 23: Alois Malkovský	86
Obrázek 24: Dudy vyrobené Aloisem Malkovským ze Strakonic.....	86
Obrázek 25: Karel Malkovský	87
Obrázek 26: Karel Malkovský na obrazu akademického malíře Václava Polívky. Obraz ve vlastnictví vnučky Lenky Kudějové.	87
Obrázek 27: Jiří Malkovský s dudami vyrobenými Wolfgangem Šteffkem	88

Obrázek 28: Matáskova licence k produkcím. Uchována v Muzeu středního Pootaví ve Strakonících.	89
Obrázek 29: Dudáci zleva: Jan Matásek, Martin Matějka, Josef Gorčík a muzikanti Prácheňského souboru písní a tanců.....	89
Obrázek 30: Mosazný roztrub dud s vytepaným Matáskovým jménem. Dudy v expozici Muzea středního Pootaví ve Strakonících.	90
Obrázek 31: Miroslav Stecher s dudami vlastní výroby	94
Obrázek 32: Jiří Blažek s dudami vynikajícími unikátní čertovskou hlavou. Vyrobeny Františkem Havlíčkem.....	97
Obrázek 33: Jiří Blažek s dudami vlastní výroby	98
Obrázek 34: František Zajíc na setkání dudáků v Borkovicích. Dudy z dílny Jakuba Konrádyho.	99
Obrázek 35: Antonín Lippert s dudami vyrobenými Wolfgangem Šteffkem v roce 1926	100
Obrázek 36: Dudácká muzika Arnošta Koláře v jeho chodské světnici	103
Obrázek 37: Dudy vyrobené Wolfgangem Šteffkem, jak jsem je zakoupil v roce 2014 od Evy Březinové, dcera Antonína Lipperta. .... Chyba! Záložka není definována.	
Obrázek 38: Černovická dudácká muzika	104
Obrázek 39: Muzika Blaťáckého souboru na festivalu ve Strážnici v roce 1983. Na dudy hraje František Havlíček.....	109
Obrázek 40: František Havlíček.....	110
Obrázek 41: František Havlíček při sestavování dud.	110
Obrázek 42: Josef Vaníček na setkání dudáků v Borkovicích. Dudy z dílny Lubomíra Jungbauera.	112
Obrázek 43: Vojtěch trubač na setkání dudáků v Borkovicích. Dudy jsou raným dílem Lubomíra Jungbauera.	113

Zdroje

Nahrávky rozhovorů (uchovány v archivu autora)

- Rozhovor s Jiřím Blažkem, 15. 5. 2016, Počátky
Rozhovor s Pavlem Eremiášem, 12. 4. 2016, Strakonice
Rozhovor s Irenou Novotnou, 8. 6. 2016, Katovice
Rozhovor s Martinem Matějkou, 20. 4. 2016, Radošovice
Rozhovor s Milošem Jankovským, 20. 4. 2016, Blatná
Rozhovor s Bohuslavem Šabkem, 19. 4. 2016, Strakonice
Rozhovor s Tomášem Spurným, 23. 5. 2016, Strakonice
Rozhovor s Miroslavem Stechrem, 5. 5. 2016, České Budějovice
Rozhovor se Zdenou Hadrabovou, 18. 5. 2016, Strakonice
Rozhovor s Vojtěchem Trubačem, 14. 5. 2016, Borkovice
Rozhovor s Josefem Vaníčkem, 14. 5. 2016, Borkovice
Rozhovor s Františkem Zajícem, 14. 5. 2016, Borkovice
Rozhovor s Antonínem Lippertem, 2. 6. 2013, Kamenice nad Lipou
Rozhovor s Jaroslavem Vehrlem, 20. 5. 2016, Strakonice
Rozhovor s Lenkou Kudějovou, 15. 5. 2016, Pracejovice
Rozhovor s Miloslavou Buldrou, 4. 5. 2016, České Budějovice
Rozhovor s Hanou Soukupovou, 6. 5. 2016, Strakonice
Rozhovor s Marií Havlíčkovou st. a s Marií Havlíčkovou ml., 20. 5. 2016, Praha
Rozhovor s Ondřejem Hoffmannem, 10. 12. 2014, Vodňany.

Prameny

Kronika Strakonické dudácké muziky

Rodopisné výzkumy Lenky Kudějové

MALKOVSKÝ, Jiří. Zápisky dudáků z rodu Malkovských

Rukopisné záznamy Jiřího Malkovského

Korespondence Bohuslava Šabka s Františkem Benešem.

Internet

ŠMÍD, Ilja. *Zdeněk Bláha, legendární redaktor plzeňské stanice Českého rozhlasu, dudák, muzikant a skladatel* [online]. In: . [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/vltava/host/_zprava/zdenek-blaha-legendarni-redaktor-plzenske-stanice-ceskeho-rozhlasu-dudak-muzikant-a-skladatel--1526665

MACELOVÁ, Pavlína. Z Jiřího Blažka udělala nemoc všestranného umělce. In: *Táborský deník.cz* [online]. 2011 [cit. 2016-06-09]. Dostupné z: http://taborsky.denik.cz/zpravy_region/z-jiriho-blazka-udelala-nemoc-20110211.html

KOTRBOVÁ, Lucie. *Mladí lidé mají o klasice zkreslené představy* Zdroj: http://strakonicky.denik.cz/zpravy_region/st-20110721-stafeta-kocova.html [online]. In: . [cit. 2016-06-27]. Dostupné z: http://strakonicky.denik.cz/zpravy_region/st-20110721-stafeta-kocova.html

Literatura

HRUBÝ, Vojtěch. *Zadudej dudáčku, jak umíš...: kritická edice instruktivních skladeb pro dudy a dudáckou muziku u příležitosti 100. výročí autorova narození*. Strakonice: Pošumavská dudácká muzika, 2015.

JANDA, Josef. *Prácheňský zpěvník: Lidové písně z okolí Paračova na Strakonicku a z okolí Písku*. Písek - Strakonice: ONV v Písku a ONV ve Strakonících, 1970, 134 s.

LANGHAMMEROVÁ, Jiřina. *Jižní Čechy: kraj - lidé - tradice*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2011, 230 s. ISBN 978-80-7422-136-1.

LIPPERT, Antonín. *Lidové písně z Kamenicka*. Pelhřimov: Okresní kulturní středisko, 1981.

MARKL, Jaroslav. *Dudy a dudáci: O jihočeských písních a lidové hudbě*. České Budějovice: Krajské nakladatelství, 1962, 98 s.

MARKL, Jaroslav. *Česká dudácká hudba: partitury Ludvíka Kuby*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1962, s. 41. Edice lidové umělecké tvořivosti.

MARKL, Jaroslav. Chodský dudák Bohumil Kraus. *Národopisné aktuality* [online]. KRAJSKÉ STŘEDISKO LIDOVÉHO UMĚNÍ VE STRÁŽNICI, 1979 [cit. 2016-06-09]. Dostupné z: <http://na.nulk.cz/1979/1/Nr.html>

MARKL, Jaroslav, Hannah LAUDOVIÁ, Zora SOUKUPOVÁ, Lubomír SOUKUP a Josef REŽNÝ. *Almanach Prácheňského souboru: k 25. výročí Prácheňského souboru a k 35. výročí Strakonické dudácké kapely*. Praha: Orbis, 1975.

PILÍK, Dušan. *Almanach Prácheňského souboru: k 65. výročí Prácheňského souboru*. Strakonice: Prácheňský soubor písní a tanců, 2014.

REŽNÝ, Josef. *Almanach Prácheňského souboru: k 25. výročí Dudácké kapely ze Strakonice a k 15. výročí Prácheňského souboru*. Strakonice: Jednotný závodní klub ROH, 1965

REŽNÝ, Josef. *Almanach Prácheňského souboru: k 30. výročí Prácheňského souboru a k 40. výročí Strakonické dudácké kapely*. Strakonice: Dům kultury ROH ČZM Strakonice, 1979

REŽNÝ, Josef. *Almanach Prácheňského souboru: k 50. výročí Prácheňského souboru a k 60. výročí Strakonické dudácké kapely*. Strakonice: Prácheňský soubor písní a tanců, 1999.

REŽNÝ, Josef a Irena VESELÁ. *Mezinárodní dudácké festivaly Strakonice*. Strakonice: Město Strakonice, 2002. ISBN 80-238-9210-X.

REŽNÝ, Josef. *Po stopách dudáků na Prácheňsku*. 1. vyd. Strakonice: Muzeum středního Pootaví, 2004, 334 s. ISBN 80-239-3276-4.

REŽNÝ, Josef. *Partitury dudácké muziky Prácheňského souboru 1949 - 1999*. Strakonice, 1999.

REŽNÝ, Josef. *Prácheňská polka*. Praha: Ústřední dům lidové umělecké tvořivosti, 1970, 8 s.

REŽNÝ, Josef. *5000 let s dudami*. 2., upr. vyd. Strakonice: Městské kulturní středisko ve Strakonících, 2012. ISBN 978-80-260-2572-6.

REŽNÝ, Josef. *Škola hry na české dudy*. České Budějovice: Ústav pro kulturně výchovnou činnost v Praze a Krajské kulturní středisko v Českých Budějovicích, 1981.

ŘEDINA, Patrik. *Sběratelé českých lidových písní ve 2. pol. 20. století*. České Budějovice, 2014. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Vedoucí práce PhDr. Martin Horyna, Ph.D.

SPURNÝ, Tomáš. *Strakonický dudy, ty je slyšet všude: Partitury úprav lidových písní vydaných na CD Pošumavské dudácké muziky*. Strakonice;: Pošumavská dudácká muzika, 2008. ISBN 9790660510056.

SOUKUP, Lubomír. *Almanach jihočeské souboru písní a tanců 1954 * 1979: Úsvit 25*. České Budějovice: Park kultury a oddechu a Okresní kulturní středisko v Českých Budějovicích, 1979, 54 s.

VONDRUŠKOVÁ, Alena. *Od folkloru k folklorismu: slovník folklorního hnutí v Čechách*. Strážnice: Ústav lidové kultury, 2000. ISBN 80-86156-35-4.

ZIMA, Vladimír. *Sláva a tradice strakonických dudáků*. 1943.